Leto III., štev. 271 V Ljubljani, sreda dne 15. novembra 1922 Poštnina paušalirana. Posamezna štev. stane 1 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 10·— Din
za inozemstvo 20·— „
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36
Podružnice:
Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandr. cesta.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 14. novembra.

Prva izvidnica Hrvatskega bloka je dospela v Beograd. Poslanci dr. Drinković, dr. Krnjević, Predavec in dr. Pilar so se nastanili v Zemunu, v čemer leži gotovo ena njihovih državnopravnih point, ter vsak dan prihajajo preko Save «v sovražni tabor». Pričeli so se razgovarjati z raznimi opozicijonalnimi voditelji, sestali so se tudi že z nekaterimi demokratskimi politiki. Držijo se ekrajno rezervirano in nastopajo z nekako diplomatskimi algami. Gospod Drinković s povzdignjeno glavo koraka mimo kraljevske palače, kamor je še leta 1920. hodil z globoko vklonjenim hrbtom. Svet naj vidi in razume: Hrvatska republika je vedno «človečanska i mirotvorna», s plemenito gesto ona Srbom kaže: Ne bojte se od nas Hrvata!

Seveda ni nikogar, ki bi se dal varati od državniških obrazov Radićevih diplomatov. Prihod delegacije Hrvatskega bloka v Beograd je prvi manifestantni dokaz, da se Radićeva politična umetnost približuje svojemu neizogibnemu krahu. Polagoma zmagujejo zdravi instinkti hrvatske seljaške mase, krepki oportunizem priprostega kmeta, ki se je naveličal pesnic o hrvatski republiki in njeni diki ter želi videti praktične sadove politike svojih zastopnikov. In vedno jasnejše se kaže, da je bila napram Radićevemu abstinentizmu pravilna ona taktika, ki je osnovana na spoznanju, da je država močnejša od Radića.

Bilo je grobo, toda zdravo reči: kdor bo dalje izdržal, ta bo zmagal. Ta taktika je združena z gotovimi trdotami — to je res. Sentimentalnim ljudem se morda bolje dopada kakšno kongresistično ali zajedničarsko filozofiranje o ljubavi in slogi, toda v življenju je drugače: v trdem, dostikrat brezobzirnem boju se odločajo zmage in porazi, pa tudi — kompromisi.

Medtem ko gg. Drinković in tovariši že hodijo po Beogradu, strelja g. Radić doma še z velikimi topovi. V «Slobodnem Domu» razvija z novo energijo teorijo o treh narodih in dokazuje da Hrvati nikdar ne bodo akceptirali drugega sporazuma, kakor mednarodno pogodbo, ki bi iz Jugoslavije napravila neko fantastično konfederacijo. To nikogar motiti ne sme. Tudi Radićeva republika se ne podere preko noči . . . Toda Radić in vsi njegovi podaniki le predobro vedo, da se s fantazijami ne da likvidirati ponesrečena politika in da sta jugoslovanski narod in njegova država realnosti, preko katerih ni več mogoče na dnevni red separatistične hrvatske seljačke republike. Zato je dobro, da odposlanci Hrvatskega bloka najpreje slišijo to resnico iz ust opozicijonalnih voditeljev, ki sami prav dobro vedo, kje so granice njihove — teorije in prakse.

Demokratsko stranko, ki je navzlic opetovanim pomislekom v samem njenem krilu čvrsto držala politiko vztrajnosti napram nebrzdanosti blokašev, sme ta preokret v Hrvatskem bloku navdajati z zadoščenjem. Na vso moč je naša stranka podpirala naravni proces razočaranja nad politiko justamenta, ki se sedaj dovršuje na Hrvatskem. Uporabljala je pri tem dve glavni sredstvi: s svojo dosledno zvestobo načelu jedinstvenega naroda v jedinstveni državi, je odbijala vse lahkomiselne špekulacije na možnost revizije ustave in na separatistično preureditev Jugoslavije, na drugi strani pa je s svojim programom in delom vsikdar svedočila, da ji je bratsko sodelovanje vseh delov naroda brez razlike plemen zadeva srca in razuma ter je tudi neprestano dokazovala, da je to sodelovanje v veliki jedinstveni jugoslovanski državi mogoče in potrebno. Prej nego smo pričakovali, se kažejo sadovi njene politike in taktike pri problemu, ki spada med najtežavnejše našega mladega državnega življenja.

Demokratska stranka je vedno znala podrediti svoje lastne interese višjim interesom naroda in države. Tisti, ki trdijo, da bi se upirala, ako bi prihod hrvatske opozicije v Beograd zmanjšal njen vpliv in njeno moč v vladi ali v parlamentu, je ne poznajo. Ne more biti zanjo večjega zadoščenja, pa tudi ne večjega ojačenja njene avtoritete v državi, kakor če se hrvatski blokaši končno vklonijo državi.

Izgleda, da hrvatska opozicija željno pričakuje, da bi se ji brez nadaljnega občutnega ponižanja otvorila vrata parlamenta. Vsak patrijotičen politik bo rad sodeloval, da se najde formula, ki to omogoči. Pri tem za državo tako važnem in velikem delu je obstoj ali sprememba vlade postranskega pomena.

Demisija nemške vlade

IZJALOVLJENA POGAJANJA MED NACIONALISTI IN SOCIALISTI. KRIZA JE ZELO RESNA. — EDINA NADA SO NOVE VOLITVE.

Berlin, 14. novembra. (Izv.) Državni kabinet je nocoj sklenil podati demisijo. Državni kancelar bo še tekom noči odšel k državnemu predsedniku, da mu sporoči sklep.

Po naših informacijah je skoraj izključeno, da bi dr. Wirth še enkrat prevzel nalogo sestaviti kabinet, ako bi mu državni predsednik ponudil to misijo. Kakor znano, je zahteval državni kancelar v svrho ureditve reparacijskega vprašanja razširjenje koalicijske vlade s tem, da se pritegnejo v njo tudi nacionalisti (ljudska stranka), čemur pa so se socialisti upirali. Začela so se zato pogajanja državnega kancelarja s socialnimi demokrati z ene strani in z meščansko delovno skupino, sestoječo iz centruma, demokratov in nemške ljudske stranke, z druge strani. Pogajanja so se vlekla cel teden, ker obstojajo med socialisti in ljudsko stranko, ki zastopa nemški velekapital, skoraj nepremostljiva načelna nasprotja. Kancelar dr. Wirth je ponovno izjavil, da bi izjalovljenje od njega nameravanega razširjenja koalicije imelo za posledico njegov definitivni odstop.

Danes se je vršilo pri državnem kancelarju skupno posvetovanje zedinjenih socialističnih strank in nemške ljudske stranke, pri katerem niso bili navzočni demokrati in centrum. Na ta direktna pogajanja med obema načelno nasprotujočima se skupinama so stavili v parlamentarnih krogih velike upe. Od socialno-demokratične stranke so bili navzočni minister za gospodarstvo Schmitt, Hermann Müller in Dittmann, od nemške ljudske stranke Stresemann, Becker in Kapp. Razpravljali so o spornih vprašanjih, zlasti o osemurnem delavniku. Socialni demokrati so pri tem izvajali, da bi morala industrija, ako bi se naj število brezposelnih še bolj zmanjšalo, računati še z manjšim delovnim časom, da se omeji brezposelnost. Državni kancelar je ponovno izjavil, da bo podal svojo demisijo, ako ne bo prišlo do sporazuma med socialnimi demokrati in nemško ljudsko stranko.

Zvečer so se posvetovanja prekinila. Socialni demokrati so takoj sklicali sejo svoje parlamentarne frakcije. Na tej seji se je z veliko večino sklenilo odkloniti razširjenje vladne koalicije s priključitvijo nemške ljudske stranke. To je značilo končnoveljavni razkol. Ob 9.30 se je zato sestalo pod predsedstvom državnega kancelarja državno ministrstvo, ki je sklenilo podati demisijo.

Vest o demisiji vlade je vplivala na parlamentarce, ki so bili zbrani še pozno zvečer v prostorih parlamenta, silno deprimirajoče. Pričakovali so jo sicer z gotovostjo, nadejali pa so se, da kriza ne bo zavzela tako ostre oblike. Današnja situacija pa pomenja naravnost državno krizo, iz katere ni videti izhoda. Vse upe se stavijo sedaj v nove volitve, ki so postale neizogibne.

Seja narodne skupščine

OBSOJENI KOMUNISTIČNI POSLANCI. — VPRAŠANJE VOJNE ODŠKODNINE. — VOLITEV RAZNIH ODBOROV.

Beograd, 14. novembra. (Izv.) Danes ob 17. je bila otvorjena seja narodne skupščine. Po običajnih formalnostih je odgovarjal minister za pravosodje dr. Marković na vprašanje posl. dr. Momčila Ivanića o pogojnem odpuščanju obsojencev iz kaznilnic. Minister pravde je dejal, da je pogojno odpuščanje kaznjencev odvisno od mnenja upravnikov kaznilnic glede obnašanja kaznencev. Kar se tiče konkretnih slučajev, za katere se zanima dr. Ivanić, to je, ali bo pravosodni minister pogojno izpustil tudi obsojene komunistične poslance, ki se nahajajo v zaporu v Mitrovici, je dejal minister pravde, da do danes še ni prejel akta, ki zahteva, da se komunistični poslanci izpuste. Posl. Ivanić se je začudil, da minister še ni prejel akta, ki je bil odposlan že pred dvema mesecema. Po njegovem mnenju minister tega akta zato ne reši, ker se tiče komunističnih poslancev. Minister pravde je na to izjavil, da akta še ni prejel.

Nato je minister prosvete Svetozar Pribičević odgovarjal na vprašanje poslanca Ljube Matića o upravi samostanskih posestev na Fruški gori. Minister je dejal, da ta stvar ne spada v resor ministrstva prosvete. Za njim je povzel besedo poslanec Benin, ki je vprašal predsednika, kaj je z odborom za zakonski načrt o agrarni reformi. Odbor se je že pred davnim časom sestavil, pa ni imel do danes nobene seje. Odgovorjeno mu je bilo, da odbor ni mogel delati, ker so bili njegovi člani obenem tudi člani finančnega odbora. Seja pa je odrejena na jutri dopoldne ob 9.

Zbornica je za tem prešla na dnevni red: Nadaljevanje razprave o zakonskem načrtu glede vojne odškodnine. Govorila sta poslanca Angjelić in Žavić. Za njima je govoril minister pravde dr. Marković, ki je pojasnil razvoj procesa reparacijskega vprašanja in naših pravic, ki izhajajo iz čl. 233 verzajske mirovne pogodbe.

Pri tem je omenjal, da je Nemčija, ko je videla, da ne bo mogla plačati vse vojne odškodnine v gotovini, izjavila, da bi dobavljala na račun vojne odškodnine tudi blago. Naša vlada je priliko izkoristila in je prejela od Nemčije že več pošiljk in natura na račun vojne odškodnine. Sklenilo se je tudi, da obveznosti, ki jih ima Nemčija napram nam, ne more nihče zmanjšati, tudi če bi kaka država proti njim protestirala. Vrhutega je naša vlada sklenila, da se o zmanjšanju nemških obveznosti napram nam ne razpravlja brez sodelovanja naše države.

Nato je bil z večino sprejet predlog ministra pravde dr. Markovića, da se zakonski načrt vrne odboru.

Zbornica je nato izvolila posebne odbore za občinske volitve v Bosni in Hercegovini, za viničarski zakon za Slovenijo (posl. Kukovec, Skaberne, Deržič itd.), za zakon o regulaciji draginjskih doklad državnih nameščencev in vpokojencev (Reisner, Rajar, Divac itd.) in za zakon o donavskem statutu.

Seja je bila zaključena ob 20. uri in prihodnja sklicana za jutri ob 4. uri.

Princ Jurij pri kralju

Beograd, 14. novembra. (Izv.) Po doseženi spravi med kraljem Aleksandrom in princem Jurijem se je princ danes odzval vabilu svojega brata kralja in ga opoldne obiskal. Princ Jurij je ostal pri kralju in kraljici na kosilu.

VELIK DEFICIT ITALIJANSKIH ŽELEZNIC.

Rim, 14. novembra. (Izv.) Upravni svet italijanskih državnih železnic je ugotovil za dobo 1921 — 1922 1290 milijonov lir primanjkljaja, čigar največji del so povzročile odškodnine trgovcem in drugim odpošiljateljem za poškodovano in pokradeno blago.

Blokaška delegacija naj se vrne v Zagreb in naj pové, da so vrata v Beogradu široko otvorjena. Jutri lahko hrvatska opozicija igra v mnogem oziru odločilno vlogo v parlamentu, drži krmilo države tudi v svojih rokah. Le eden pogoj ji je treba izpolniti: prizna naj brezpogojno Jugoslavijo z vsemi konsekvencami, ki izvirajo iz tega dragega imena.

Blokaši v Beogradu

Beograd, 14. novembra. (Izv.) Delegati Hrvatskega bloka dr. Drinković, Predavac in Krljević so tekom današnjega dne razpravljali z Davidovićem, Angjelićem, Protićem in Vojo Marinkovićem. Jutri se bodo pogajali s člani opozicije. V političnih krogih se trdi, da bodo plenarni seji Hrvatskega bloka v Zagrebu prisostvovali tudi zastopniki parlamentarne opozicije.

Razprava o uradniški pragmatiki

Beograd, 14. novembra. (Izv.) V zakonodajnem odboru te je po kratki debati o zapisniku zadnje seje nadaljevala podrobna razprava o uradniški pragmatiki in je bil člen 4., ki določa, da osebe, ki so proti obstoječemu državnopravnemu redu, ne morejo postati državni uradniki, v svrho jasnejše stilizacije sporazumno z ministrom za izenačenje zakonov Trifkovićem vrnjen pododboru. V debato so posegli poslanci Čubrović, Moskovljević, Joca Jovanović, Hrasnica, Pečanac in ministra dr. Marković in Svetozar Pribičević. Prihodnja seja bo jutri dopoldne.

Angleško-francoska pogajanja o orijentu

ZBLIŽANJE OBEH NAZIRANJ.

Pariz, 14. novembra. (Izv.) Nasprotstva med angleško in francosko vlado glede orijentske mirovne konference še vedno niso izravnana. Vsa dosedanja pogajanja med Parizom in Londonom so bila brezuspešna, zato še danes ni gotovo, kdaj in kje se sestanejo francoski in angleški državniki k posvetovanjem, ki naj določijo enotno taktiko antante na mirovni konferenci v Lausanni. Gre pred vsem za vprašanje, ali naj se antanta v Lausanni s Turki šele pogaja, ali pa naj že poprej določi svoje končnoveljavne pogoje in te potem Turkom kratkomalo diktira. Francija je za prvo metodo, Anglija za drugo, ker stoji na stališču, da bodo kemalisti v svoji prepotenci nedostopni za vsak kompromisni predlog.

Danes se presoja položaj ugodnejše, zlasti ker je začela vsled neprestanih poročil o turškem izzivanju Francija popuščati angleškemu stališču. Govori se, da bo zato že v prihodnjih dneh dospel lord Curzon v Pariz, da se dogovori s Poincaréjem, nakar se bo takoj sestala v Londonu antantina predkonferenca. Te se bo udeležil tudi novoimenovani londonski poslanik rimske vlade della Toretta, katerega imenovanje in odhod v London je Mussolini baš vsled tega pospešil.

Izid volitev v poljski senat

MALA UDELEŽBA. — ZMAGA NACIONALISTOV. — IZGLEDI ZA VOLITVNE DRŽAVNEGA PREDSEDNIKA.

Varšava, 14. novembra. (Izv.) Sinoči so se končale volitve v poljski senat, ki so se po vsej državi vršile povsem mirno. Opaža se, da je bila udeležba volilcev mnogo manjša kot pri volitvah v sejm. Kolikor se more dosedaj presoditi, so nacionalisti dobili skoraj polovico vseh oddanih glasov. Na drugem mestu je blok narodnih manjšin, ki je dobil približno 30 odst., na tretjem mestu pa socialisti z 20 odst. vseh oddanih glasov.

Včerajšnje volitve ne bodo mnogo vplivale na končni skupni položaj v senatu in v zbornici. Pri volitvi državnega poglavarja, ki jih bosta izvršili obe zbornici parlamenta, bodo odločevali glasovi manjšinskega bloka. Pri tej volitvi bo parlament bil svojo prvo bitko. Položaj sedanjega državnega poglavarja Pilsudskega ni nikakor lahek, ker je izključeno, da bi nacionalisti, ki so ga že leto dni ljuto napadali, oddali zanj svoje glasove.

Silne žrtve potresne katastrofe v Južni Ameriki

POLDRUGI TISOČ MRTVIH. — PODROBNOSTI O POTRESU.

Newyork, 14. novembra. (Izv.) Strašen potres pred par dnevi je porušil v mestu Coquimbo 500 hiš. Na stotine ljudi je mrtvih. Ognjišče potresa se je nahajalo med mestoma Ferrera in Coquimbe v Chile. Po potresu je jela vreti iz razpok v zemlji vrela voda, ki je napravila ogromno škodo. Od vode je imelo največ škode mesto Copiago, kjer je na opeklinah umrlo ali pa utonilo nad 200 oseb. Iz ostalih mest republike javljajo, da so telefonske in brzojavne zveze povsod porušene. Še v Buenos Airesu so se vsled potresa ustavile vse ure in ugasnile vse luči. Ljudstvo zmrzuje na prostem in strada, ker nima niti najpotrebnejše hrane. Tudi so izbruhnile med prebivalstvom, ki je prisiljeno bivati v mazah v preostalih hišah, razne epidemije.

London, 14. novembra. (Izv.) Brzojavke iz Valparaisa javljajo, da je bilo pri zadnjem potresu približno 1400 mrtvih. Ranjenci in oni, ki so brez hrane, so v groznem položaju, ker manjkajo vsa sredstva za pomoč.

Valparaiso, 14. novembra. (Izv.) Tudi v Valparaisu je bilo občutiti močan potres, ki pa ni napravil v mestu večje škode.

NERESNIČNE VESTI O ALBANIJI.

Beograd, 14. novembra. (Izvirno.) V italijanskem in drugem inozemskem časopisju so bile v zadnjem času razširjene vesti o novih nemirih v Albaniji. Kakor izjavlja sedaj beograjski presbiro, so vse te vesti popolnoma neosnovane in imajo le namen, da diskreditirajo sedanji režim v Albaniji, posebno ap da onemogočijo predstoječe albansko posojilo, ki ga Albanija nujno potrebuje

ARETACIJA KOMUNISTOV V RIMU.

Rim, 14. novembra. (Izv.) Tukajšnja policija je včeraj zaprla 20 članov tajne komunistične organizacije, ki se je skrivaj zbirala v neki gostilni. Med aretiranimi se nahaja znani voditelj italijanskih komunistov učitelj D' Amato, dva visoka uradnika finančnega ministrstva in glavni urednik lista «Communista».

PODPORA ZA BREZPOSELNE NA ČEŠKEM.

Praga, 14. novembra. (Izv.) Poslaniška zbornica je danes sprejela v prvem branju zakon, s katerim se dovoli 100 milijonski kredit za podporo brezposelnih.

KOVINARSKA STAVKA V PORENJU.

Mainz, 14. novembra. (Izv.) Komunisti so v Kölnu in v Düsseldorfu proglasili stavko kovinskih delavcev. Prišlo je do spopada med stavkujočimi in policijo. Več oseb je bilo ranjenih. Policija je aretirala preko 30 oseb.

KOMPONIST ZICHRER UMRL.

Dunaj, 14. novembra. (Izv.) Bivši dolgoletni dvorni kapelnik Z. M. Zichrer, eden najbolj popularnih dunajskih komponistov, je danes umrl. Bil je star 80 let.

DUNAJSKI ŠAHOVSKI TURNIR.

Dunaj, 14. novembra. (Izv.) Izidi današnjega dne na dunajskem šahovskem turnirju: Wolf je remisiral proti Rettiju, Sämisch proti Maroczyju, Grünfeld proti Rubinsteinu. Aljošin je zmagal proti Kmochu, dr. Tartakower proti Takacsu. Včerajšnja igra Aljošina proti Rettiju je končala remis. Igra Bogoljubova proti Königu stoji ugodno za Bogoljubova.

NOVI AVSTRIJSKI FINANČNI MINISTER.

Dunaj, 14. novembra. (Izv.) Na današnji seji avstrijskega narodnega sveta je bil namesto obolelega finančnega ministra Segurja s 93 proti 59 glasovom izvoljen za finančnega ministra krščansko-socialni poslanec dr. Viktor Kienböck.

Borza

Zagreb, *devize:* Dunaj 0.0835 - 0.0885, Berlin 0.80 — 1.00, Budimpešta 2.40 — 2.70, Bukarešt 40.50 — 42, Milan 290 — 294, London 273.50 — 278.50, Newyork 61 — 62, Pariz 395.50 — 400.50, Praga 198.50 — 201.50, Sofija 41, Švica 1123 — 1138, Varšava 0.43 — 0.53, *valute:* dolar 60 — 61, avstrijske krone 0.0845 — 0.0889, češke 195.50 — 198.50, madžarske 2.45 — 2.75, funti 268.50 — 273.50, franki 390 — 395, napoleoni 240, marke 0.92, leji 39.25, švic. franki 1110 — 1120, lire 286 — 290, poljske marke 0.48.

Beograd, *devize:* Dunaj 0.088, Berlin 0.85, Budimpešta 2.59, Bukarešt 41, Milan 281, London 276.50, Newyork 61, Pariz 398, Praga 200, Sofija 45, Ženeva 1136.

Praga, *devize:* Berlin 0.34 — 0.54, Curih 576 — 579, Milan 146.75 — 148.25, Pariz 203.25 — 204.75, London 140.12 — 141.62, Newyork 31.35 — 31.75, Beograd 50 — 50.50, Sofija 22.30 — 22.70, Dunaj 0.037 — 0.047, Varšava 0.1475 — 0.2475, Budimpešta 1.2350 — 1.3350, *valute:* n. marke 0.36 — 0.56, švic. franki 145.25 — 146.75, franc. franki 202.25 — 203.75, dolarji 31.35 — 31.75, avstr. krone 0.037 — 0.047.

Curih: Berlin 0.07½, Newyork 545.50, London 24.40, Pariz 35.70, Milan 25.80, Praga 17.40, Budimpešta 0.2250, Zagreb 2.25, Bukarešta 3.50, Varšava 0.0350, Dunaj 0.0074, avstr. krone 0.0076, Sofija 3.85.

Berlin: Italija 33.915 — 34.085, London 30.922.50 — 31.077.50, Newyork 703.237 — 706.763, Pariz 45.885 — 46.815, Pariz 128.926 — 129.575, Dunaj 9.57 — 9.63, Praga 22.244 — 22.356, Budimpešta 284 — 286, Sofija 4987 — 5013, Beograd 10.172 — 11.228.

Iz naše zunanje politike

Solunsko pristanišče. — Meja v Prekmurju.

Radi pomanjkanja prostora smo mogli včeraj objaviti le kratek izvleček iz obširnega poročila o zanimivih zunanjepolitičnih izjavah ministra dr. Ninčića. Ker pa so zlasti nekateri odstavki ministrovih izvajanj izredno važni in aktualni, jih prinašamo danes. Ured.

Beograd, 13. novembra.

Zunanji minister dr. Ninčić je na današnji seji skupščine odgovoril na vprašanje poslanca Čirkovića o politični misiji grškega ministra za zunanje stvari Politisa. Minister je izjavil, da je bil pri tej priliki dosežen sporazum v več vprašanjih ki se tičejo naše države, posebno tudi sporazum, glede bodočih pogajanj za trgovinsko pogodbo z Grčijo. Razen tega je bil dosežen tudi sporazum, da se konvencija o solunskem pristanišču iz leta 1914., ki dosedaj še ni bila ratificirana, čimpreje ratificira. Po tej konvenciji bo grška vlada nam odstopila del solunskega pristanišča, ki bo postalo jugoslovansko pristanišče. Ta del solunskega pristanišča se smatra po tej konvenciji kot sestavni del kraljevine Srbije, sedaj kraljevine SHS v administrativno carinskem pogledu.

Glede postopanja proti našim državljanom v Grčiji so se storili diplomatični koraki, ki bodo nedvomno dovedli do ugodnih rezultatov. Glede odnošajev med našo kraljevino ter Grčijo v vprašanju naših narodnih manjšin na grškem ozemlju in grških na našem ozemlju je minister povdarjal, da so dosedaj prihajale pritožbe naših državljanov, da se njihove pravice na grškem ozemlju ne spoštujejo tako, kakor bi bilo treba. V razgovoru s Politisom se je konstatiralo, da obstoji konvencija o zaščiti manjšin, ki je obvezna za Grčijo in za nas. Vladi imata pravico, da prijateljski opozarjata druga drugo na vse stvari v vprašanju te konvencije. — Poslanec Čirković je izjavil, da je na Grškem nad 36 tisoč naših sorojakov, s katerimi grška vlada ne postopa tako, kakor bi bilo treba. Jemlje jim celo zemljo in hiše, posebno sedaj, ko prihajajo begunci iz Male Azije.

Nato je zunanji minister dr. Ninčić odgovoril na vprašanje poslanca Radonića o naši meji v Prekmurju. Rekel je, da je naša meja napram Madžarski ugotovljena s trianonsko mirovno pogodbo, da pa ima po spremnem pismu, ki so ga zavezniki meseca maja 1921 poslali madžarski delegaciji, razmejitvena komisija pravico, da po etniških in gospodarskih prilikah izpremeni to mejo. To pismo je komisija tolmačila tako, da se more meje regulirati samo na korist Madžarske. Tako je v prošlem letu komisija na naši severozapadni meji proti Madžarski izpremenila mejo, ki je bila določena v trianonski pogodbi, v korist Madžarski tako, da je na fronti nad 60 km preko Mure do Lendave bilo ozemlje 300 km², na katerem se nahaja 27 krajev, dodeljeno Madžarski. Mi smo takoj storili diplomatične korake, da se ta sklep mednarodne komisije razveljavi. Stvar je prišla pred Zvezo narodov ter je imel Svet zveze narodov nalogo, da posreduje med našo državo in Madžarsko. Vendar pa Zveza narodov vsled nepopustljivosti z madžarske strani ni imela uspeha. Stvar je na koncu prišla pred veleposlaniško konferenco kot poslednjo instanco, ki je uvidela upravičenost naših argumentov in sklenila, da se popolnoma razveljavi prejšnji sklep medzavezniške komisije. Dne 10. oktobra je veleposlaniška konferenca odločila, da se mora meja določiti točno po trianonski pogodbi, ter bo torej vseh 27 krajev pripadlo naši državi. Obenem se je tudi meja pri Subotici določila po veleposlaniški konferenci v smislu trianonske pogodbe tako, da se pomakne naša meja za več kilometrov proti severu.

Poslanec Radonić se je zadovoljil z ministrovim odgovorom in se zahvalil diplomaciji, ki je stvar izvedla tako dobro.

Novi ameriški parlament

Nova ameriška poslanska zbornica, ki se sestane v marcu, bo štela 219 demokratov, 214 republikancev, 1 socialista in enega neodvisneža. Senat je še ostal stari, s precejšnjo večino republikanske stranke, vkljub temu bo pa od marca dalje v kongresu (poslanska zbornica in senat skupaj) Hardingova večina imela le 12 ali največ 14 poslancev več kakor demokratska opozicija.

Za glavni vzrok republikanskega poraza in demokratske zmage pri pravkar dovršenih ameriških volitvah smatrajo predvsem novi tarifni zakon, katerega je ameriška javnost sprejela zelo neprijazno, — in pa ogromno agitacijo «mokrih» (onih, ki so proti strogi prepovedi alkohola), proti strogim «suhim» odredbam.

Predsednik Harding je vsled demokratske volilne zmage v znatno težjem parlamentarnem položaju kakor doslej. Njegovo predsedništvo traja še celi dve leti. Staremu parlamentu (kongresu) poteče poslovni rok marca prihodnjega leta. Po udomačeni, čeprav ne ustavno garantirani navadi se stari parlament po izvršenih volitvah novega parlamenta ne bi smel več sestati. Radi nepričakovane demokratske zmage je pa Harding sklenil, da skliče stari parlament k izvanrednemu zasedanju še tekom tega meseca, da mu ta parlament s svojo zanesljivo republikansko večino izglasuje zakon o podpiranju in varstvu ameriške plovbe.

Izid ameriških volitev je zmagovito stranko ravno tako presenetil, kakor poraženo. Do dneva volitev se je ne samo v Evropi, marveč v Ameriki sami poveodi pričakovalo, da ostane Hardingu večina vsaj 50 poslancev, čeprav ne bo več tolika, kakor jo je imel doslej.

Ameriško volilstvo je bilo letos zopet drugačnega mnenja, kakor predlani. Republikansko stranko so v volilni borbi strastno napadali, da je samo izvršilni odbor velebank in trustovskih magnatov. Demokratska stranka ima samo v večjih mestih in v južnih krajih trdno organizacijo ter je od devetdesetih let dalje zmagovala le takrat, kadar so republikanci bili razcepljeni, kakor v Rooseveltovih časih, ko je Wilson izšel kot zmagalec. Razven tega so demokrate vodili popularni možje kakor Wilson in Bryan. To pot pa je od denarnih mogotcev tako podpirana in tako trdno organizirana republikanska stranka bila nerazcepljena, nasprotna demokratska stranka pa brez odličnih voditeljev, kakršne so imeli republikanci v Hughesu in Hooverju.

Zmaga ameriških demokratov znači torej v prvi vrsti zmago nezadovoljstva širokih vrst naroda z velekapitalistično republikansko vlado, katero so splošno občutili kot vlado veleindustrijskih interesov. Visoki zaščitni tarif grozi, da bo zadržal padanje cen in obranil draginjo ter tako močno oškodoval izvežbano delavstvo in dolnje plasti srednjega stanu, kajti ta tarif je bil sprejet v svrho, da onemogoči uvoz inozemskih industrijskih fabrikatov in stabilizira umetno navite cene. Delavstvo in njega organizacije se pritožujejo nad dosedanjim izvrševanjem zakonodajstva proti stavkam, zlasti pa je razjarilo ljudi, da so se takozvani suhi zakoni z vso strogostjo uporabljali proti preprostim slojem, velike in visoke tajne pijance pa je policija puščala v miru. Vse to je privedlo velike množice volilcev v demokratsko stranko.

Po ameriški ustavi ostane republikanski predsednik Harding s svojim povečini republikanskim senatom na vladi do 4. marca 1925. Demokratska zmaga v parlament zato ne pomeni premembe kurza, marveč samo koncesije narodnemu razpoloženju, ki je očividno naperjeno proti gospodarsko-političnem osamljenju Amerike. Ali nastane iz novega negotovega položaja v kongresu večja borba proti trustom, to bo pokazala šele bodočnost.

Seja celjskega občinskega sveta

(Nadaljevanje).

Pravni odsek poroča o prizivu nekaterih celjskih kavarnarjev in gostilničarjev, ki so bili kaznovani, ker niso pobirali nočnega davka. Priziv kavarnarja Kosa, ki je bil kaznovn z globo 2000 Din, se zavrne kot popolnoma neutemeljen, ker sam priznava, da davka ni hotel pobirati. Pri drugih prizivih še manjkajo potrebne informacije; o njih se bo razpravljalo na prihodnji seji. Rešiti se ne more prošnja o povišanju podpor in izplačevanju pavšala.

Finančno-gospodarski odsek predlaga nekatera nujno potrebna popravila na mestnih poslopjih in podjetjih. V lastni režiji se popravi mostovž pred moškim kopališčem. Predloži se načrt gradbene direkcije za popravilo starega kapucinskega mostu, ki bo znašal okoli 200.000 Din. Z delom se prične prihodnjo pomlad, ker se mora do tja pripraviti potreben les, če le mogoče, iz mestnega gozda. 30 kubičnih metrov hrastovega lesa se pa nakupi potom razpisa v časopisih. Paralelno se vodi tudi akcija za stavbo novega mostu, ki more biti — po tem ko bo finančna podlaga dana — šele v dveh letih gotov. Stari most je v takem dezolatnem stanju, da niti enega leta ne zdrži več.

Odobrijo se izdatki za kleparska dela na ubožni hiši. Mestni cvetličnjak se je za silo popravil; spomladi pa se postavi nov moderni cvetličnjak ki bo stal okrog 125.000 Din. V principu se sklene z vso vnemo podpirati ustanovitev vajeniškega doma za one vajence, ki žive brez pravega nadzorstva. Prošnji mariborskega društva za stavbo porodnišnice se ne more ugoditi, ker se gradi v Celju sličen oddelek v javni bolnici, za katerega mora mestna občina v prvi vrsti skrbeti. Po dogovoru s pokrajinsko upravo za Slovenijo se bo od petodstotnega poviška na davščini za prenočišče, ki znaša v Celju 30 odst., odtegovalo 22 odst. za ustanovitev vajeniškega kurza v Mariboru in Ljubljani ter za višjo hotelsko šolo v Ljubljani. Dasi je občinski odbor prepričan da celjski gostilničarji in hotelirji od teh šol oziroma kurzov vsled oddaljenosti in stroškov ne bodo imeli nobene koristi, mora vendar v to privoliti, ker bi sicer povišala davščino pokr. uprava, kakor to sama naglaša.

Sprejme se predloženi načrt pogodbe z vojaško upravo za l. 1921—22, ki ima v najemu zemljišče in nekatere objekte mestne občine. Poviša se najemnina za 100 odst. Obrtniški zastop na izjavlja, da od 1. jan 1923 zemljišča, na katerem stojijo kovaške in bolniške barake pri Spodnjem Lanovžu, ne more več dati v zakup, ker ga potrebuje za sebe. Tudi je večina barak v takem stanju, da bi se morale podreti, ker je bivanje v njih zdravju in življenju nevarno.

Sestanek mariborskih trgovcev

Maribor, 14. novembra.

Mariborski trgovci so se jeli zadnje čase marljiveje gibati. Kritično gospodarsko stanje je vplivalo tudi na nje. Nocoj so imeli zopet sestanek, na katerem je podal tajnik trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani g. Mohorič v podrobnem in izčrpnem strokovnem predavanju celotno sliko vsega gospodarskega stanja v državi, zlasti v Sloveniji. Predavatelj je ponovno pokazal, da se odlikuje s kritičnim poznavanjem vseh gospodarskih vprašanj. V podrobnih obrisih je očrtal ozadje svetovnega gospodarstva od katerega smo odvisni tudi mi. Potem je naslikal razmerje naše izvozne in uvozne trgovine v zadnjem času z ozirom na valutno stanje, dalje položaj industrije, padanje trgovine, ki kaže v neštetih ozirih pri nas nezdrave pojave. Tako je letos število trgovcev pri nas neprimerno narastlo. Predavatelj je stvarno orisal žalostno stanje prometa, ki je deloma posledica katastrofalne vedesetletne avstrijske politike napram Jugoslovanom, deloma pa posledica uničenja prometnih sredstev med vojno in ne v zadnji vrsti tudi pasivnosti železniških uslužbencev od Zagreba dalje. Ogorčenost je vzbudila njegova ugotovitev, da ima jo naše lokalne železnice še sedaj svoje sedeže na Dunaju, enako kakor tudi mnogobrojna industrijska podjetja, katerih nacijonalizacija je skrajno problematična. Tudi stanje in poslovanje denarnih zavodov je gosp. Mohorič vešče orisal. Dalje je govoril o vprašanju gospodarske zakonodaje, prehranjevalne politike ter o proračunskih postavkah ministerstev za trgovino in obrt in za promet. Z zadovoljstvom je predavatelj ugotovil, da se je razvil v Mariboru med trgovci naravnost ljut konkurenčni boj, ki bo imel za posledico, da se znižajo cene blaga.

Bilo bi želeti, da predavatelj svoje krasno poročilo priobči, da ga bodo mogli čitati vsi gospodarski krogi, kakor tudi vsi ostali, ki jih zanima stanje našega gospodarstva, od katerega je odvisno tudi blagostanje posameznikov.

Politične beležke

+ **Primorski volilni odbor JDS v Ljubljani** je imel sinoči sestanek v Spodnji Šiški pri Ciglarju. Govoril je gosp. dr. Puc. Sestanka se je udeležilo veliko število volilcev - Primorcev iz Šiške in bližnjih delov Ljubljane. Po referatu se je razvila živahna debata, v kateri je dr. Puc odgovarjal na razna vprašanja. Sestanek je bil zaključen ob splošnem pritrjevanju izvajanjem dr. Puca.

+ **Demokratski sestanek za poljanski okraj v Ljubljani** se je vršil sinoči v vrtnem salonu pri Košaku na Krekovem trgu. Obisk je bil izvanredno obilen, do 150 ljudi se je stlačilo v razmeroma majhnem prostoru Mnogi so morali stati. Sijajnim govorom drja. Tominška, podpredsednika JDS Turka, drja. Klepca in drja. Kramerja so zborovalci burno pritrjevali. Simpatično je bil aklamiran dr. Kramer, kateremu so somišljeniki na ta način izrazili svoje zadoščenje nad izidom znanega procesa.

+ **Klub demokratskih železničarjev v Ljubljani** ima v četrtek 16. t. m. ob 8. zvečer v tajništvu JDS, Narodni dom, širši sestanek svojih članov. Tovariši železničarji, ki so pristopili h klubu, se pozivljajo, da se udeleže tega sestanka! Na sestanek naj pridejo tudi železničarji demokrati, ki se do sedaj še niso priglasili h klubu, ker to lahko store na sestanku. Samo ob sebi je umljivo, da so dobrodošli tudi pristaši železničarji vpokojenci in rentniki. Odbor kluba demokratskih železničarjev hoče tudi za penzijoniste in rentnike storiti vse korake, da bi se odpomoglo njihovemu bednemu položaju. — Odbor.

+ **Načelstvo demokratske stranke za mariborsko oblast** je imelo v nedeljo celodnevno sejo, na kateri je poročal pravkar iz Beograda dospeli poslanec dr. Kukovec o notranjem in zunanjem političnem položaju države ter o potrebi primerne orijentacije stranke zlasti za slučaj volitev. Seje so se poleg mariborskih odbornikov skoro polnoštevilno udeležili tudi delegati iz Celja, Ptuja, Ljutomera in Prekmurja. Udeleženci so podrobno razpravljali o raznih važnih vprašanjih stranke in so bili vsi sklepi sprejeti soglasno. Seja se bo v kratkem nadaljevala, nakar se bo vršilo že napovedano zborovanje zaupnikov.

+ **Važna konferenca o zunanji politiki.** Kakor poročajo iz Beograda, se je vršila v pondeljek pri ministru za zunanje stvari dr. Ninčiću konferenca, na kateri se je razpravljalo vprašanje našega stališča napram Mussolinijevi Italiji. Te konference so se razen dr. Ninčića udeležili pooblaščeni minister Nešić in parlamentarci Angjelinović, Kučić, dr. Laginja, Trifković in Nastas Petrović.

+ **Zanimiv državnopravni spor.** Pravosodni minister dr. Marković je predsedništvu zakonodajnega odbora poslal akt, v katerem zahteva, da se poročilo, ki ga je pododbor zakonodaj. odboru poslal glede zak. predloga odvetniki in sodnikih, razveljavi: 1.) ker je predsednik pododbora Gionović sklical in vodil sejo pododbora brez sporazuma z odgovornim ministrom pravde; 2.) ker je bil pretres tega zakonskega predloga odklonjen, dasi je bila dolžnost pododbora, da prouči predlog sam. Zakonodajni odbor bo torej te dni moral reševati interesanten spor med pododborom in pravosodnim ministrom.

+ **Borba za Mestno hranilnico ljubljansko.** V «Slovencu» se je začela borba za Mestno hranilnico ljubljansko. Videti je, kako radi bi jo imeli klerikalci in komunisti. «Slovenec» očita bivšim NSS, da so bili radi njih v koalirani večini prejšnjega občinskega sveta zato vedni spori, ker so se narodni socijalisti zavzemali za razne banke in kazali, da so zlasti interesirani pri «Jadranski banki» in Kreditnem zavodu. «Slovenec» omenja tudi dr. Trillerja in dr. Ravniharja ter piše o pritisku na gosp. Ivana Hribarja, čegar posledica je bila razpust upravnega odbora Mestne hranilnice. «Slovenec» trdi, da je bil pravi vzrok razpusta strah bank pred vračilom visokih vsot, katere so obrestovale po nizkih odstotkih, same pa s tem denarjem špekulirale in zaslužile 15—20 odstotkov. — K temu bi dodali mi samo to, da smo tudi mi čuli o takih intervencijah pri pokrajinski upravi, da pa načelstvo JDS nikdar ni niti sklepalo, niti pristalo na razpust upravnega odbora Mestne hranilnice. Tudi je javna tajnost, da se poslovni ljudje med zajedničarji potegujejo za občinski svet v glavnem in v prvi vrsti radi ulog Mestne hranilnice. Včerajšnji «Slovenec» dokazuje, da je borba klerikalcev in komunistov ter zajedničarjev za Mestno hranilnico v polnem tiru.

+ **Odgovor na poziv.** «Slovenski Narod» kliče proti našim ugotovitvam glede svoječasnega nastopa drja. Ravniharja in drja. Trillerja zoper imenovanje namestnika Hribarja za pričo tudi gosp. župana Cirila Pirca iz Kranja. Poziva ga, naj javno pové, kdo ima prav, «Jutro» ali «Narod». Gosp. župan Pirc nam sedaj sporoča, da se temu pozivu ne more odzvati, ker se dotične seje ni udeležil. To pa iz enostavnega razloga, ker v času, ko se je izvršilo imenovanje gosp. Hribarja, sploh ni bil član načelstva JDS. Izvoljen je bil v vodstvo stranke šele v oktobru 1921. — Podobno verodostojnost, kakor trditvi «Slov. Naroda» o navzočnosti župana Pirca, je očividno pripisovati vsem njegovim «ugotovitvam» iz dotične seje. — Gospodje v ostalem sproti pozabljajo kar so sami trdili. Včeraj se je oglasil gosp. dr. K. Triller, ki priznava, da se je protivil Hribarjevemu imenovanju, pravi pa, da predvsem zato, ker je hotel gosp. Hribarja ohraniti naši državi v Pragi. V soboto je pa v istem «Slov. Narodu» gosp. Pustoslemšek slovesno proglasil, da je na odločilni seji načelstva JDS «ugotovil, da je imenovanje g. Hribarja smatrati za izvršeno stvar» in bi vsak protest proti temu imenovanju ostal brezuspešen! G. Dr. Triller in g. Pustoslemšek se naj sedaj med seboj pomenita. Značilno je vsekako, da je g. dr. Triller bil možat in je priznal svoj nastop proti imenovanju g. Ivana Hribarja, dočim se g. dr. Vladimir Ravnihar do te možatosti še ni ojunačil.

Po svetu

— **Fašisti za razdelitev Avstrije?** Mussolinijev organ «Popolo d' Italia» je pred par dnevi objavil članek, v katerem nastopa eden izmed fašistov za to, da se ustvari če bi akcija za sanacijo Avstrije ne imela uspeha, nevtralna država, v kateri bi bile severna Tirolska, Predarelska, Salcburška, Koroška in Štajerska. Avstrijski listi izražajo svoje začudenje nad takimi nazori in trdijo, da to ne more biti mnenje italijanskega ministrskega predsednika. Če bi se taka država ustvarila, tedaj bi bila življenja nezmožna in bi prej ali slej postala odvisna od Italije, ki bi jo s časom anektirala. Listi menijo, da je treba z vso silo delovati za uspeh sanacijske akcije, da se ne realizirajo take in podobne namere, če res obstojajo.

— **Samomor igralke Olge Bojan.** Igralka Bojan, hčerka že umrlega znamenitega češkega igralca, je v Berlinu te dni izvršila samomor. Igralka, ki je tudi našim gledališkim krogom dobro znana, je zapustila dvoje pisem, ki pa jih še niso odprli, ker pričakujejo, da stori to njena mati.

— **Nemška vladna kriza,** ki obstoja latentno že dolge mesece, je stopila zadnje tedne malo bolj v ospredje, ko se je državni kancelar pogajal s strankami radi rekonstrukcije vlade. Kancelarjeva pogajanja so ostala brezuspešna ker se stranke branijo odgovornosti zlasti za zunanji resort, ki je po Rathenauovem umoru še vedno nezaseden.

— **Delovanje tajnih organizacij v Nemčiji.** Berlinska policija je te dni zopet prišla na sled nevarnemu snovatelju tajnih organizacij Aretirala je bivšega poročnika Rossbacha, ki je že za časa plebiscita v Gornji Sleziji načeljeval nemškim četnikom. Rossbach, ki se je največ udejstvoval na Bavarskem, je v zadnjem času razvijal živahno propagando in agitacijo za ustanovitev tajnih organizacij. Berlinska politična policija je sedaj doznala, da skušajo nemški reakcijonarci ustanoviti tudi na Pruskem nacionalno-socialistično organizacijo, kakršna obstoja na Bavarskem pod vodstvom znanega Hittlerja, in je s tem v zvezi izsledila in aretirala tudi Rossbacha.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Sreda, 15.: «Jack Straw». A.
Četrtek, 16.: «RUR.» E.
Petek, 17.: «Svatba Krečinskega». B
Sobota, 18.: «Ploha». Izv.
Nedelja, 19.: Ob 15. «Krojaček-junaček». Izv. — Ob 20. «Jack Straw».

Ljubljanska opera.

Sreda, 15.: «Jenufa». C.
Četrtek, 16.: «Madame Butterfly». Gostovanje gospe Ade Poljakove. Izv.
Petek, 17.: Zaprto.
Sobota, 18.: «Carmen». E.
Nedelja, 19.: «Seviljski brivec». Izv.

•

Mariborsko gledališče.

Četrtek, 16.: «Dnevi našega življenja». A

•

Celjsko gledališče.

Četrtek, 16.: Molierjev «Namišljeni bolnik». Gostuje g. Plut, član Narodnega gledališča v Ljubljani. Začetek ob 8. uri

•

Rossini: «Seviljski brivec». Sinoči so peli prvič to slavno buffo-opero. Dosegla je zlasti po zaslugi g. Betetta (Basilio), g. Zupana (Bartolo) in ge. Lovšetove ter g. Levarja (Figaro) popolni uspeh.

Spored sinfoničnega koncerta muzike Dravske div. oblasti v Ljubljani, ki se vrši v pondeljek dne 20. novembra ob 8. uri zvečer v Unionu je sledeči: Beethoven: Uvertura «Prometejeva stvarstva», op. 43. Dvořak: Legende, op. 59, št. 1, 2, 3, 4. — Risto Savin: Suita iz baleta «Čajna punčika», op. 26. I. Pri podzemskih boginjah. II. Svidenje. III. Pozdrav čajnih punčik. Tempo di menuetto. IV. Marcia. Brahms: «Sinfonija št. 4», e-mol, op. 98. I. Allegro non troppo. II. Andante moderato. III. Allegro giocoso. IV. Allegro energico e passionato. — Vstopnice za ta koncert so od danes naprej v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice, Kongresni trg št. 9 (poslopje Filharmonične družbe).

Sokolstvo

I. Jugoslovenski vsesokolski zlet. Seja likvidacijskega odbora se vrši v sredo, dne 15 t. m. točno ob 6. zvečer v saveznih prostorih.

Sokolsko društvo Ljubljana II. priredi v sredo ,dne 15. t. m., ob 20. uri na realki za svoje člane predavanje. Predaval bo brat Molè o Balkanski vojni. K predavanju so vabljeni tudi člani drugih sokolskih društev in sokolstvu naklonjeno občinstvo. Bratje in sestre, pridite polnoštevilno!

Gospodarski odsek Sokola v Ljubljani vabi člane širšega odseka k važni ter nujni seji v četrtek 16. t. m. ob osmih zvečer v društveni sobi v «Narodnem domu».

Sport

Drsalna sekcija S. K. Ilirije v Ljubljani sklicuje svoj prvi sestanek, ki se vrši v četrtek dne 16. t. m. ob 18. uri zvečer v sobi Sportne zveze, Narodni dom. Polnoštevilna udeležba dolžnost. Obenem se bodo sprejemale prijave novih članov, ki želijo smotreno trenirati drsanje. Članom bo na razpolago lastno klubovo drsališče.

Revanžna tekma med Ilirijo in Primorjem, ki se je vršila v nedeljo, je končala za Primorje mnogo bolj ugodno, kakor prejšnja prvenstvena tekma. Rezultat je 4 : 2 (2 : 0). Primorje je nastopilo nekoliko reorganizirano in je igralo neprimerno boljše kakor zadnjič, dočim je zaostajala Ilirija, zlasti proti koncu, daleč za svojo običajno formo. Tako je moglo Primorje, čeprav je Ilirija vodila že s 4 : 0, zabiti še dva lepa gola in priboriti za sebe časten izid. Od 4 ilirijanskih golov je zabil Vidmajer 3; prva sta bila naravnost neubranljiva. Igra je bila v splošnem fair, gotovo bolj kakor prva. Le proti koncu je prišlo do obžalovanja vrednega, še ne dovolj pojasnjenega vzroka, ki je dovedel do kravalov med publiko, katere del je vdrl na igrišče in s tem zakrivil, da je moral sodnik tekmo 12 minut pred časom zaključiti. Sodnik g. Ochs iz Celja je vodil tekmo kolikor mogoče objektivno in v splošnem zadovoljivo, čeprav je prezrl več pregreškov. Občinstva je bilo lepo število. O. F.

S. K. Celje : S. K. Svoboda 5 : 2 (2 : 0). V nedeljo se je vršila v Celju prvenstvena tekma med S. K. Celje in S. K. Svoboda. Celje, ki je nastopilo z nekaterimi rezervami, je bilo ves čas v premoči, vendar pa mnogo ugodnih prilik ni znalo izrabiti. Kvarilo je tudi večno prerekanje med moštvom. Proti koncu igre je Celje malo popustilo in je Svoboda vsled pogreške srednjega krilca in obrambe Celja dosegla dva gola. Od mobranilcev Celja so se odlikovali levi krilec (rezerva), srednji napadalec in desno krilo. Tudi vratar je bil na svojem mestu. Pri Svobodi moramo pohvalno omeniti zlasti vratarja. G. Dürrschmidt je sodil dobro.

Tekme v Zagrebu. Včeraj smo objavili nekaj izidov nedeljskih prvenstvenih tekem, pri katerih ni bilo posebnih presenečenj, čeprav je uspeh Gradjanskega proti Sparti (13 : 0) in Ilirije proti Slavenu (11 : 0) precej večji, kakor se je pričakovalo. Tekma Concordija : Viktorija je bila po prvem polčasu prekinjena, in sicer z rezultatom 4 : 0 za Concordijo. Stanje v prvenstvu je sedaj nastopno: 1. Gradjanski (21 točk), 2. HaŠŠ (19), 3. Concordija (12), 3. Sparta (10), 4. Ilirija (8), 5. Viktorija (7), 6. Croatija (5), 7. Slaven (0).

Politični odmevi.

Mussolinijeva politika napram Jugoslaviji

Trst, 13. novembra.

Mussolini si je poleg ministrskega predsedništva naprtil tudi še listnico ministrstva za notranje in zunanje stvari, ki vsaka zase brez dvoma zahtevata celega moža. Zato so bile tudi popolnoma verjetne prve vesti, da prevzame Mussolini zunanje stvari le prehodno. Kakor pa se kaže sedaj, namerava vendar Mussolini pridržati stalno tudi ministrstvo zunanjih stvari. Olajšal si je delo s tem, da je obdržal na Consulti dosedanjega generalnega tajnika sen. Contarinija, kar naj bi bilo vsaj vsaj v dogledni bodočnosti ne bo krenila iz dosedanjega svojega tira. To se da sklepati tudi iz pozdravnih brzojavk, ki jih je poslal Mussolini zavezniškim vladam, dasiravno bi bilo misliti, sodeč po raznih njegovih izjavah pred prihodom na vlado, da bo fašistovska zunanja politika vrgla v kot vse tradicije in celo tudi obvezne prejšnjih vlad. Opozarjam samo na veliki videmski Mussolinijev politični govor z njegovimi silovitimi izpadi proti mirovnim pogodbam, proti Angliji, na izjavo posl. Giunte, da se je treba otresti angleškega varuštva in pobijati francosko politiko, ki je slovanofilska, na ponovne izjave, da fašisti ne priznavajo rapallske pogodbe in druge podobne stvari. Danes je stvar drugačna: odgovornost napram narodu, državi, svetu izpreminja vsaj taktiko, če ne le programa samega!

Glede italijanske politike napram Jugoslaviji so prišli doslej v javnost nekateri elementi, po katerih bi se bilo sklepati, da tudi tu ne bo bistvenih izprememb.

Italijansko poslaništvo v Beogradu je že več mesecev nepopolnjeno, vse od odpoklica grofa Manzonija, in so poslaniški posli poverjeni legacijskemu svetniku Summonteju, s katerim je tudi sedanja vlada očividno zadovoljna. Vendar pa se čuje, da pride morda v kratkem v Beograd novi poslanik Garbasso, ki se sedaj še nahaja v Bernu. Ta izprememba, odrejena že davno pred Mussolinijevim prihodom na vlado, ne bo izpreminjala ničesar v medsebojnih odnošajih med Italijo in Jugoslavijo.

Mussolinijeva brzojavka 5. t. m. italijanskemu opravniku v Beogradu se glasi dobesedno: «Prevzemajoč vlado Italije, Vas prosim, da sporočite gosp. Ninčiću moj pozdrav in zagotovilo, da se bodo odnošaji med obema državama utrjevali v zmislu prisrčnega prijateljstva.» — Drugi element.

Istega dne je Mussolini izjavil rimskemu dopisniku «Sunday Expressa»: «Nočemo stopati na noge drugim narodom, temveč hočemo vstrajati na svojem dostojanstvu.» Na vprašanje: «In Jadran?» — je dejal Mussolini: «Ne verjamem, da bi se celo jadransko vprašanje moglo nemudoma rešiti; ali položaj se nagiba k zboljšanju... Obtoževali so me silovitih izjav proti mnogim ljudem in mnogim državam, ali ipak mislim, da sem tako razjasnil našo politiko, da dvoumnost ni mogoča. Ker je naša glavna naloga vzpostavitev italijanskih financ, ni verjetno, da bi imeli časa za pustolovščine. Smatram za potrebno, da poudarim, da fašistovska stranka ni niti militaristična niti revolucijonarna v pravem pomenu besede...» — Tretji element.

Mussolini je končno v seji ministrskega sveta dne 8. t. m. poročal o zunanjem položaju, ki ga je označil za zelo kočljivega. Razložil je tudi položaj na Jadranu z ozirom na odnošaje z Jugoslavijo in izjavil, da tej točki mednarodne politike posveča največjo pozornost. O položaju na Reki je dejal, da je normalen. V kakšnem zmislu je Mussolini razlagal položaj na Jadranu in kakšna bodi njegova politika v tem pogledu, o tem molče vsa poročila. Morda bi ne bilo popolnoma napačno, če bi se vzelo to Mussolinijevo poročilo kot čisti element za spoznanje njegovih namenov, z ozirom na dejstvo, da je podal to poročilo po odposlanju brzojavnega pozdrava Ninčiću in sprejetju kar najprisrčnejšega Ninčićevega odgovora.

Ti štirje elementi bi bili pozitivni, to se pravi, da bi se dalo sklepati iz njih na prijateljski razvoj nadaljnih odnošajev med Italijo in Jugoslavijo, ki pa morejo sloneti seveda edino le na točni, popolni in čim najhitrejši izvršitvi dosedanjih medsebojnih dogovorov in sklepu novih, ki naj bi dobre medsebojne odnošaje le še bolj utrdili. Ali tu mi prihaja vmes še peti element, ki ga pa moram smatrati za odločno negativnega, in ta je — grof Sforza.

Grof Sforza, z laške strani ustvaritelj rapallske pogodbe in one klavzule o sedaj že skoraj pozabljeni Baroški luki, ki je fašiste do besnosti dvignila proti njemu in mu končno tudi izpodmeknila stolec ministra za zunanje stvari, je bil italijanski poslanik v Parizu, ko je Mussolini prišel na vlado. Grof Sforza je izjavil laškim novinarjem v Parizu, da sicer visoko spoštuje Mussolinija, da pa vendar smatra za čin lojalnosti napram fašizmu, če odstopi. Še isti dan, 31. oktobra, je brzojavno podal ostavko. Mussolini mu je odgovoril s tole brzojavko: «Tolmačiti moram kot neoportun čin vašo odločitev za odstop, preden ste službeno izvedeli moje smernice v stvari zunanje politike, ki jih razložim v zbornici in ki ne bodo enostavno skup čustev in ogorčujočih spominov, kakor Vi po krivem mislite. Pozivam Vas formalno, da obdržite svoje mesto in ne delate neprilik vladi, ki v tem trenutku predstavlja najvzvišenejši izraz nacijonalne zavesti. Pričakujem brzojavnega zagotovila in si pridržujem nadaljne ukrepe glede Vas.» Grof Sforza pa je vstrajal na svoji ostavki in je bil poklican v Rim. Medpotoma so mu fašisti v Bussolenu priredili sovražno demonstracijo. Po enournem razgovoru 6. t. m. sta se razšla Mussolini in grof Sforza in v seji ministrskega sveta 8. t. m. je bil imenovan za poslanika v Parizu baron Avezzano. Grof Sforza, ki naj bi bil zastopal Italijo tudi na lausanski konferenci, se menda sploh ne povrne več v diplomatsko službo, v Lausanno pa pojde carigrajski poslanik markiz Garroni.

Zakaj je grof Sforza odrekel svojo službo Mussolinijevi vladi? Ali morda zato, ker je pričakoval, da se izpremeni vladna politika napram Franciji, ali pač bolj zato, ker ni hotel služiti vladi tistih, ki so na dno pekla obsodili njegovo zunanjo, predvsem pa rapallsko politiko in ga strmoglavili zaradi nje z ministrskega stolca, ker je bil osebno užaljen ali ker je bil prepričan, da se bo sedaj vodila politika, ki bo hotela zrušiti, kar je on zgradil tedaj? Bilo, kakor bilo, ali eno stoji: diplomat Sforza se ni dal prepričati po politiku Mussoliniju, se tudi ni uklonil, temveč je rajši šel, dasiravno mu je letà zagotavljal, da ga v njegovi zunanji politiki ne bodo vodila čuvstva in ogorčujoči spomini. Grof Sforza se v celournem razgovoru ni dal prepričati!

Ta element je vsekakor — negativen!

In zaključek? — Počakajmo, da bomo čuli Mussolinija v zbornici, kako bo govoril o smernicah svoje zunanje politike!

A. Ekar.

Unifikacija Ukrajne z Rusijo?

Malokateri nacijonalnopolitični problem v Evropi je tako kompliciran, kakor je vprašanje Ukrajne. Zato pa se je tudi usoda malokaterega dela Evrope tako pogostem spreminjala, kakor politična usoda te dežele. Sedaj se poroča, da se je izvršila delna unifikacija Ukrajne s sovjetsko Rusijo; odslej tvori Ukrajna, ki naj bi bila po dosedanji uredbi popolnoma samostojna država le v rahli federativni zvezi z ostalo Rusijo, z njo v vnanji politiki, vojski in finančnih zadevah eno celoto. Moskva si je tedaj v najvažnejših zadevah obdržala odločitev, v notranji uredbi, prosveti itd. pa je pustila Ukrajni samostojnost.

Da primerno naglasimo važnost te izpremembe, naj jo osvetlimo s sledečimi karakterističnimi fakti. Vsak sovražnik Rusije je obrnil svoje poglede na Ukrajno, kadar je hotel doseči svoje koristi na ruski račun. Tako je stara Avstrija pred vojno podpirala ukrajinsko gibanje v vzhodni Galiciji, da s tem paralizira rusofilsko smer med Rusini in da hkrati prenese rusofilsko propagando tudi med ruske Maloruse. Ob priliki znamenitih pogajanj v Brestu Litovskem se je Nemčiji in Avstriji posrečilo ločiti Ukrajno od Rusije, čemur je sledila kmalu — okupacija vsega maloruskega ozemlja po četah centralnih držav. In tretji sličnì primer smo doživeli pozneje, ko je Poljska marširala v Kijev, hoteč potom «osamosvojitve» Ukrajne oslabiti Rusijo.

Koncept je bil torej vsak pot isti; Rusija se je zdela najbolj ranljiva ravno v Ukrajni. Zato pa je moskovska vlada vedno najpozorneje motrila dogodke v tej deželi, skušajši o pravem času zatreti gibanje, ki bi jo moglo odcepiti od ostale države. Carska vlada je postala po metodi sile, boljševiki pa so pustili ukrajinstvu v prosveti, šolstvu prosto pot, a so v bistvenih zadevah smatrali za potrebno, tesno zvezati obe «državi».

S tesnejšo zvezo med Rusijo in Ukrajno se bo mednarodni položaj ruske vlade nedvomno ojačil. Pri tem mislimo na današnjo Rusijo v toliko, v kolikor tvori s svojo organizacijo podlago poznejši demokratični Rusiji, ki bo šele poklicana, zavzeti ono mesto v evropski politiki, ki ji gre po normalnem razmerju sil. Ako že v današnji ruski notranji uredbi Ukrajna ni druzega ko avtonomni del celokupne Rusije, tedaj ni pričakovati, da bi mogla postati več pod katerimkoli drugim režimom.

Ukrajna je najbogatejši del Rusije. Tu se ljudem ni treba izseljevati, kakor Velikorusom, katerih zemlja je mnogo manj plodna. Velikorusko izseljevanje se vrši v vseh smereh, in med njimi tudi v mesta, luke in industrijske centre v Ukrajni. Ker so v maloruskem ozemlju tudi bogati zakladi premoga in železne rude, ki jih v velikoruskem svetu v bližini ni, — pač ni težko uvideti, da se Velika Rusija Ukrajni ne bo odrekla nikdar zlepa.

Preostalo bi še vprašanje, kako se bo glede tega problema orijentiralo malorusko prebivalstvo samo. V tem oziru pa ni mogoče postaviti še nikake zanesljive prognoze.

Kulturni pregled

Pregled po domovini

V petek zvečer je začela funkcionirati «Zveza godbenikov za Slovenijo». Lepo tiho, brez šuma in ropota se je rodila ta velepametna stvar in nas je že pri svojem prvem nastopu kar najprijetneje iznenadila. Prihodnji koncert «Zveze» bo dirigiral operni ravn. Rukavina, ki nam bo predstavil moderne Francoze in Čehe — tako je prav! Zakaj bi se mi tukajle vedno topili v solzavih zastarelostih samo zato, ker «merodajni krogi» smatrajo, da je godba samo tisto, o čemer so Nemci napisali od sile dolgih reklam. Dr. Čerin bo kaj pripravil, Matica že pripravlja, ni vrag, da v doglednem času ne dobimo celo matinej, kakršne imajo že po vseh kulturnih mestih. Kaj malega, enkrat eden, drugič drugi, violina s klavirjem, potem par zborov, enkrat sam klavir, potem katera orkestralna stvar — manjka se naštudiranih stvari, orkestrov, zborov, violinistov in pianistov pri nas!

G. Matačič je v petek dirigiral Smetanovo uverturo k operi «Poljub», ki je ogrela, potem Čajkovskega «Romea in Julijo», ritmično in arhitektonično učinkovito stvar, dosti težko za godbenike, ki pa je bila sijajno naštudirana. Wagner ima v svojih operah malo tako genialnih mest kakor Siegfriedovo smrt. To je kos za glasbene gurmanje. Koncem mrtvaške koračnice, ki je izzvenela kakor vzdih umirajočega leva se občinstvo še dolgo ni moglo znajti — šele čez nekaj časa se je zavedlo in udarilo v silno ploskanje. Brucknerjeva simfonija je dolga, zelo rutinirano pisana stvar z velikopotezno arhitektoniko — človeškega pa ta stvar nima dosti v sebi, čutnega, kar bi ogrelo, primer umetnine, ki apelira samo na intelekt. Najbolj enoličen je bil prvi stavek, zelo dramatičen sicer, toda v sredstvih skrajno razsipen in neekonomičen. Najbolj enoten je bil scherzo, ki smo ga bili posebno v začetku zelo veseli. Simfonija je stala dirigenta in orkester obilo truda, ker je silno težka. Orkester je storil svoje, dirigent pa še več: stvar je bila kar se tiče interpretacije do zadnje note na višku; neskončno lahko bi bilo namreč vse skupaj zaspalo že sredi prvega stavka, potem bi bilo čuti le še zveneče note. Izreden glasben talent in fin čut je pokazal g. Matačič, pa tudi ogromno silo energije. Čestitamo k uspehu!

V nedeljo zvečer je koncertiralo v Unionu zagrebško pevsko društvo «Lisinski», ki je izvajalo ciklus zborov Božidarja Širole na tekste iz hrvatske renesančne in baročne poezije.

Pred stoletji, tam še v petnajstem in šestnajstem, je prišlo dalmatinskemu vlastelinu Hektoroviću na um, da bi zapisal pesmi, ki so jih prepevali ribiči med lovom, Nikola Nalješković je zapisal «pjesni od maskerate» — vesele množice so jih pele po pustem Dubrovniku, ko so še živeli tam knezi in gospodari — gospod Širola, ki se peča poleg s skladanjem tudi z raziskovanjem naše glasbene zgodovine, pa je uglasbil te pesmi, kakor pravi, da pričara «ono raskošno vrijeme, v katerem so nastale te pesmi». V to svrho se je poslužil danes že pozabljenih oblik petja v zboru, ki je najčistejši izraz renesančnega pokreta, v katerem se najosebnejši doživljaj slika jasno z — mnogoglasovjem. Naj bodo te pesmi, pravi, korak naprej, poizkus nove oblike umetne zborske pesmi.

Čudovito so učinkovale te pesmi s svojo polifono obdelavo. G. Širola se ne lovi za efekti; odlikuje ga neka neizprosna odkritost napram samemu sebi kakor našega Lajovica. Polifonija se čudovito prilega današnjemu izraznemu hotenju, dokaz temu je dejstvo, da je Bach dandanes vedno bolj zopet predmet resnega studija vseh glasbenikov. Zbor Lisinskega je z lahkoto prejadral vse nagromadene težkoče; dirigent Baranović je izcizeliral vsako malenkost v blesteč detajl, ki ga ni bilo mogoče prezreti, izkazal se je adekvantnega interpreta Širolinih skladb.

Glasbeno karakteristiko je dirigent finočutno doumel in jo podal, kakor si je pač to mogel želeti skladatelj sam, ki je gotovo položil lep kos svojega genija v delo sego toli popolne pevskodramatične dikcije Lisinskega pri interpretaciji teh težkih, čudovitih pesmi. Zbor ni tako velik kakor Matica, pa je neverjetno uvežban in v glasovih sijajno odtehtan. Ugajali so nam zlasti sočni tenorji in solo-baritonist, ki ima zlasti v višini blesteč glas.

Uspeh koncerta smemo nazvati izvanreden. Zbor je dobil dva venca, je žel v priznanje entuziastično ploskanje in klicanje, g. Širola se je pa moral na splošno zahtevo pokazati na balkonu. Vse ga je burno aklamiralo. Čudno, Ljubljančani so se enkrat ogreli. Prišli so na koncert v naravnost ogromnem številu in so tam navdušeno aklamirali človeku, ki ni nič — politik, ampak samo komponist!

«Lisinski» si je v Ljubljani pridobil drugo domovino in njega ne smemo več pogrešati v naših umetniških sezonah.

V Zagrebu so sedaj na dnevnem redu hudožestveniki. Igrali so «Carja Fjodorova», «Crešnjev vrt», «Strička Vanjo». Gledališče je vedno nabito polno, vstopnice so neprestano razprodane. Najbolj ugajajo Moskvin (Car Fjodor), Višnjevski (Boris), Lužskij (Šujski) in Čehova. Občinstvo ploska, tuli, cepeta z nogami....

V Beogradu pripravljajo za uprizoritve Shawovega «Pigmaliona», Čapkov «R. U. R.» in opero «Mignon», ki se uprizori to sezono v povsem novi zasedbi. Koncertov prošli teden ni bilo.

Ivo Vojnović je dovršil dramo «Maškarate ispod Kuplja», ki je po mnenju literarnega sveta krona umetniškega delovanja zaslovelega dramatika, ki je poleg kiparja Meštrovića eden izmed dveh naših umetnikov, ki jih ceni ves svet. «Maškarate» so epopeja mrtvemu mestu — Dubrovniku — konec Trilogije in njen višek. Kar se tiče književnosti, naj ne pozabimo, da je te dni poteklo 25 let, odkar so se iz Duнaja prepeljali v domovino ostanki dveh stebrov: Vuka Karadžića in pa Jerneja Kopitarja!

Mariborsko gledališče

Maribor, dne 12. nov. 22

(Leonida Andrejeva «Dnevi našega življenja».)

Pretekli teden je v mariborskem gledališču domovala res prava umetnost. Zdelo se nam je, kot da so dali naši gledališki umetniki najboljše, kar nosijo v svoji notranjosti. Kot, da nismo v skromnem Mariboru, s takšnimi čuvstvi smo odhajali v torek in četrtek od «Hoffmannovih pripovedk». Še so zvenele v naših dušah uspavajoče nežne melodije, še smo blodili po čarobno razsvetljenih beneških nočeh, pa smo bili v soboto mahoma zajeti v ravno tako mehkih, na dno srca segajočih melodijah ruskih pesmi.

Ubrana harmonija mladih sanjačev, ki so krenili iz Moskve v bližnji gozdič, je dihala raz odra. Prelestni večer, ki ga je pričarala večerna zarja, se je pred našimi očmi prelil v še lepšo nočno tišino, ki je razgibala srca mladih ruskih študentov in njihovih tovarišic. Polagoma, kakor je vstajal svetli mesec izza Vrabčevih gor, je pojemala tudi mladostna razposajenost, četudi jo je hotel vedno vnovič priklicati alkohol.

Niso mogli udušiti svoje boljše notranjosti, svetost narave, sila lepote jim je vedno vnovič vzvalovila srca in priklicala pesem, šepetanje src. Ne en glas, nobena kretnja ni motila, kot da so bili vsi igralci in igralke sami v tesnem objemu nočnega svetišča, iz katerega jim je nevidna roka vodila kretnje in polagala besede v usta. Bili smo čisto, čisto v njihovi oblasti, živeli smo z njimi in oni z nami — takšno bi naj bi bilo vedno življenje na odru, tako silno in sočno, da publika pije, srka...

Pri takšni drami pa je umetniku tudi lahko reproducirati, ustvarjati. Čez par trenutkov že vidimo pred seboj cele osebnosti, z vsemi nijansami njihovega značaja: od alkohola ubita Onufrij (Bratina) in Miška (Janko), ki pa v svoji obupni onemoglosti vendar filozofirata o tihem do-

Pred desetimi leti

Pred desetimi leti je bila mračna deževna jesen kakor letos. V Ljubljani se je ustanovilo društvo za Balkanski rdeči križ. Mnogi so darovali — imoviti in tudi med preprostim narodom. Darove smo delili med Srbe, Bolgare in Črnogorce. Nekaj naših zdravnikov je šlo na jug. Vlada vsega tega sicer ni rada gledala, a prepovedati si ni upala. Na Češkem je sokolstvo vpeljalo poseben davek 1 K; da so pošiljali razno blago slovanskim borcem za svobodo. Treba je bilo zdravil, perila itd. Pri nas zbirke niso bile ravno velike, a bile so dokaz, da se zavedamo nekega jugoslovanstva, čeprav je bila ta zavest še nejasna. Mladina, ki se je zbirala okoli «Preporoda», je imela v tem oziru bolj jasne nazore, nego starejši ljudje, ki so bili vzgojeni v nemški kulturi. Naš Trst je takrat še bolj proslavljal balkanske zmage nego Ljubljana.

Splošno smo bili na vse te dogodke le malo pripravljeni. Kdo se je brigal za Balkan in za tamošnjo politiko? Srbskih listov nismo čitali. Sploh smo Srbe in za Balkance vobče bolj poznali iz nemških zlobnih karikatur, nego iz pravih virov. Ko so nekateri naši listi začeli prinašati stalne dopise iz Beograda, smo jih čitali s primernim dvomom.

Od l. 1908. smo malo bolj mislili na Srbijo: prisilili so nas k temu tudi sentemberski dogodki. Policija je v tem oziru vendarle mislila več nego mi. L. 1910. je začelo izhajati «Jutro» z izrazito srbofilsko tendenco. Ni manjkalo pomilovalnih nasmehov. Med narodom — posebno na jugu — pa je imelo «Jutro» mnogo več simpatij nego so mislili nekateri v Ljubljani. «Jutro» je prenehalo in začel je izhajati «Dan» (1912), ki je hotel biti neodvisen list brez srbofilstva. Tako smo se že pripravljali, da bomo ob svojem jugoslovanstvu zopet zadremali, ko so 8. oktobra začeli pokati topovi na Črni gori.

Sicer se je o Balkanu tisto jesen precej pisalo, a nihče ni pričakoval kaj resnega. Splošno se je govorilo le o albanskih vstajah. Isa Boljetinac nas je bolj zanimal nego vse balkanski problem. Naenkrat vojna! Črnogorce smo že od nekdaj spoštovali in smo mislili, da bodo tam na gorah s Turki lahko opravili; naprej pa menda sploh ne pojdejo. Iz balkanskih armad smo največ zaupali bolgarski: mogoče zato, ker so o nji zelo priznalno pisali tudi nemški listi. Tudi na karti je bila Bolgarija največja. Sicer pa smo o vsem bore malo vedeli. Začeli smo se natančneje učiti — balkanskega zemljepisa, ki smo se ga v šoli učili le prav površno. Naše karte so bile nemške in na njih so bila le turška imena. (Usküb, Küprüli, Monastir itd.) Zgodovine teh narodov se tudi nismo učili. V šoli smo brali «Kosovo», pa brez zgodovinskih spominov. Profesor je o tem navadno tako malo vedel, kakor mi. «Smrt Čengić-age» se je zdela sicer najbolj primerna duševna snov za naše šole. In tako nam je bilo tam vse tuje, celo tistim, ki so se zanimali za jugoslovansko kulturo.

Večinoma smo mislili, da bo vojna za Slovane nesrečna, in ko so prinesli nemški listi vest, da so Turki zmagali, se nam je zdelo to skoraj naravno. Naenkrat so se začeli množiti glasovi o zmagah: Lozengrad, Kumanovo. Kje je to?

Pred redakcijo «Dneva» je bila karta, kjer so zastavice kazale fronto. Tam smo se učili geografije. Zastavice so šle vedno bolj na jug. Po ljubljanskih gostilnah se je pilo na zmage... V «Narodni kavarni» je igrala dunajska kapela. Navdušeni Jugoslovani so metali Nemkam denar in v poznih urah je še donela sredi pijanosti: «Onamo, onamo», in «Šumi Marica». Srbske himne še nismo znali.

Naenkrat smo obstali od začudenja: Srbi pred Bitoljem! Srbi skozi Albanijo na Adrijo! Srbi proti Odrinu! Srbi na Solun! Kje so se vzeli ti Srbi? Vse naše časopisje je začelo pisati o njih. Nemci so simpatizirali s Turki. Turki so bili premagani. Zato se je naše srce tembolj nagnilo k Srbom. V glavah se je začelo svitati! Celo «Slovenec» je začel prinašati lepe članke drja. Žitnika o srbskih vstajah in o razmerju Avstrije do Srbije v preteklih časih. Srbsko-bolgarski in bolgarsko-grški spor sta bila nam takrat neznana. Zato smo slavili zmage vseh.

Le glede Grkov smo slišali, da niso zanič in da so enkrat pri Florini Srbi podili dve armadi — grško, ki je bežala pred Turki, in turško, ki je bežala pred Srbi.

Takrat je prišel iz Bitolja v Ljubljano srbski list, ki je izšel s pozdravom na kralja in nam naznanil, da se je ena ulica v Bitolju prekrstila v «Ljubljansko». V Bitolju je bil takrat načelnik Branislav Nušić.

O zavisti Avstrije smo zvedeli kmalu, ker se je začela tiha mobilizacija. Avstrija nam je postajala smešna — in to je bil začetek konca. Videli smo, da bi rada nekaj storila — a si ne upa. Začutili smo njeno slabost. Blamaža s konzulom Prochazko v Prizrenu je pospešila naše veselje. Karikaturisti so imeli mnogo dela. Začele so se konfiskacije listov. Tako smo zvedeli, česa ne smemo vedeti.

Mi pa smo vedeli vse in še več: neverni Tomaži so se izpreobračali.

Prišle so sicer trpke izkušnje: Skader, Albanija Odrin, Bregalnica — toda medtem smo že vedeli, kje je naše mesto in smo se smejali Stadlerjevemu «Hrv. dnevniku», ki je v Sarajevu pisal proti Srbom — za Turke. Pohod od Kumanova čez Kosovo in Prilep na Bitolj — nam je kazal pot v bodočnost. Kar je bilo v Sloveniji poštenega, narodnega, slovenskega in jugoslovanskega, se je pridružilo s srcem tej junaški vojski, ki smo jo smatrali za svojo, kajti čutili smo, da bo le ona nekoč izbojevala tudi naše osvobojenje.

Strah Avstrije nas je v tem samo utrjeval in zato je rastla naša jugoslovanska samozavest. Oni, ki takrat niso šli z nami, so bili tudi med vojno na strani Nemcev — zato so letos slavili svojo «samoosvoboditev».

Tri sveče

Svoje bele sobane je zapustila carica Milica, nemir jo je kakor otroka za roko vodil na visoki grajski stolp. Bilo je jutro, belo jutro. Megla je koprnela v nebo, z njo vred molitev zapuščenega srca. Tam gori na zidovju ni stala več carica Milica, le človeško srce je gorelo. Bolest ga je užigala, nada in upanje dolivala olja v rane, črne slutnje so pritajevale žarki plamen, da je plapolal nemirno in boječe.

V dolini pod stolpom se je klalo dvoje ujed. Vroča, žlahtna kri ponosnih lic je kapala na zemljo, se z roso mešala, ker je bila pretežka, da bi jo prst popila. Goreče srce žene je kriknilo, visoko je vzplalal plamen in ugasnil. Carila Milica je vstala, nič več ni mogla moliti. Vojske je gledala in se tresla za njih usodo.

mu, o Bogu, trepetata ob prizvanjanju nedeljskih zvonov in bi delila v svoji brezkončni revščini dobrote celemu svetu. Ob kraju, proč od hrupa tovarišev sameva v tihi boli Olga Nikolajevna (Kraljeva), ne poznamo še njene tragične usode, vendar pa čutimo, kako je hvaležna Nikolaju Gluhovcu (Tomažič) za njegovo nežno pozornost. In taki ostanejo naši znanci, da ne rečem že od pričetka prijatelji, s katerimi sočuvstvujemo na vsak korak, do konca.

Takšni so torej ti slovanski bratje tam ob Volgi: filozofirajo, razglabljajo, rešujejo ves svet, hrepenijo k zvezdam in tako ne preostaja časa za samega sebe, ni moči, da bi ustvarjali, ker začenja že navsezgodaj vodka z razkrojevanjem. Pa kdo bi jih sodil, kdo obsodil, ko vendar sami hočejo boljše, hočejo kvišku, hočejo k solncu, — pa ne morejo več. Ali je potem čudno, če te ogromne mase brez energije obvlada par mož, ki se ne strašijo kot Onufrij raniti samo drobne živalce, ampak gredo smelo tudi čez mrtva trupla!

Scena v Olgini sobi, ko se vsedejo krog mize predstavniki predvojnega ruskega naroda, podporočnik, študenta, mati in hči, je bila mojstrsko izvedena. Mirno dremljejo instinkti, dokler se ne užgo ob plamenih alkohola in tu se je kosal podporočnik Ivanovič (Kovič) s študentom Onufrijem, Tomažič in Kraljeva skoro nista zaostajala.

In prostitucija! Je li bilo rusko življenje z njo res že tako prožeto, da je segala v vse sloje, v vsako življenje in se ji ni mogel izogniti noben ruski duševni velikan? Leonid Andrejev nam jo je pokazal skoraj v lepi luči. Olga ni mogla drugače. Komaj 18letno jo je lena mati prodala in jo potem prodajala naprej, da je lahko pila likerje in jedla slaščice. Mati bi bila lahko boljša, Kraljeva pa je pogodila slabotno Olgo, ki je bredla po blatu le iz strahu pred zlobno zoprno mamaško, čeprav je z vso dušo ljubila nežnega študenta in celo dva dni stradala samo, da bi se iztrgala propadanju. Ko polagoma pada zastor, kleči pri nogah svojemu dragemu študentu in njegova roka kljub vsemu zatrepeče nad njeno glavo. Kam gre pot? Pijani podporočnik in prijatelj Onufrij ju blagoslavljata...

Dr. Avg. Reisman.

Zveza kulturnih društev

Od iger, ki smo jih našteli v Jutru z dne 19. oktobra št. 248, bi bile za preprosto proslavo Miklavževega večera najprimernejše:

«Pogumni Tonček» ali *«Patrioti»* od Jakoba Špicerja, dalje *«Snegulčica in škratje»*, pravljica v devetih dejanjih in *«Ptičji kralj»*, otroška igrica s petjem v dveh dejanjih. Razen tega pa opozarjamo včlanjena društva, da imamo zanje proti običajni odškodnini na razpolago tudi dr. Iv. Lahovo igrico *«Miklavžev večer»*, ki bi jo zlasti priporočali za prireditve šolarjem in sokolskemu naraščaju. Igrica je kratka, lahka in zelo ljubka; nastopata samo dva otroka, deček in deklica, dalje dva angela in Miklavž s svojim spremstvom. Scenerija čisto preprosta. Društva, ki želijo igro v prepis, naj jo nemudoma zahtevajo pri ZKD, Narodni dom I.

Sokolsko društvo v Višnji gori, oziroma njegov izobraževalni odsek je kljub vsem težkočam marljivo vršil svojo prosvetno nalogo. V letošnjem letu so se priredile tri predstave, ki so bile povoljno obiskane in ki so imele dober gmoten in moralen uspeh. 18. februarja sta se igrali «Kovačev študent» in «Raztresenec», dne 12. marca «Jesensko solnce» in «Kovačev študent» in 11. junija «Če sta dva». Pred vsako predstavo je predaval br. starosta o idejah Sokolstva oziroma o sokolskih dolžnostih. Izobraževalni odsek se bo potrudil, da se preskrbi vsaj z najvažnejšimi ljudskimi igrami, ki si jih je do sedaj moral izposojati, ako je hotel prirediti kako igro. Gledal pa bo tudi, da izpopolni svojo knjižnico, ki se nahaja v precej žalostnem stanju.

Gospodarska vprašanja

Stabilizacija dinarja

Pomočnik finančnega ministra g. Dušan Plavšić je prispel te dni iz Curiha v Zagreb in podal novinarjem o svojem bivanju v inozemstvu in o svojih osnovah v glavnem nastopne podatke:

Razlogi njegovega potovanja so bili, kakor je dejal, da vidi, kako se v inozemstvu vodi valutna politika, potem pa da tam ustvari organizacijo, ki bo služila kot zaledje in zaščita dinarja. Z uspehom svojega potovanja je zelo zadovoljen. Prepričal se je, da naše razmere niso slabše od češkoslovaških in da so dosedanje mere naše vlade popolnoma pravilne in sposobne, ako se bodo i nadalje dosledno izvajale, da definitivno popravijo dinar. On je sedaj celo večji optimist, nego pred svojim potovanjem v inozemstvo.

Kar se tiče naše finančne akcije v inozemstvu za svrho stabilizacije dinarja, temelji ta akcija v prvi vrsti na ozkem sodelovanju z merodajnimi faktorji v Češkoslovaški. Razen tega je potrebno, da postane naš dinar svetovno blago, s katerim se bo trgovalo povsod v Evropi.

Čehoslovaki so si ustvarili močne zveze s celim inozemstvom, kar moramo storiti tudi mi. V tem pogledu lahko računamo na pomoč Čehoslovakov. V Pragi bo centrala za dinar in praški bančni urad bo sprejemal dinarske devize v reeskompt. Zvezo s Čehoslovaki moramo čimbolj razširiti tudi v gospodarskem pogledu, a potem istotako z ostalimi člani Male antante. Čehoslovaki so si znali s svojim energičnim delom pridobiti velik ugled in zaupanje inozemstva in danes vživa Češkoslovaška v finančnem svetu zelo dober glas. Brezdvomno morejo gospodarsko obnovo Srednje Evrope izvršiti le države Srednje Evrope same. To je ena največjih nalog Male antante. Ako uredimo to vprašanje, si bomo priborili ugled v Evropi in postali važen faktor. Ne smem opozabljati, da se nahaja Evropa v novi krizi in tu je potrebno, da bomo mi in Čehoslovaki točka za konsolidacijo.

Da bo to uspelo, je potrebno, da si stvorimo i finančno zaledje v Evropi, pri čemer je najvažnejša bogata Švica. Zaradi tega je bilo naše prvo delo, da se je osnovala v Pragi centrala za dinar, a potem, da se najde i zaščita dinarja v Curihu. G. Plavšiću se je posrečilo s pomočjo čeških zvez zainteresirati za Jugoslavijo in za dinar nekatere zelo merodajne švicarske osebnosti.

Odslej bomo tudi mi stalno informirali Švico o naših razmerah. Švica je danes zaradi svojega bogastva, ugodnega položaja in zvez s celo Evropo zelo važno denarno tržišče za vsako zemljo. Švica je zelo bogata, pa bi bila tako za nas same, zlasti pa v zvezi z rekonstrukcijo Srednje Evrope, silno važna eventuelna kreditna zveza z njo. Direktne trgovinske zveze med nami in Švico so zelo živahne. Švica uvaža iz naše države živino, les in jajca; njena industrija se v zadnjem času v večji meri interesira za nas. Toda naša valuta doslej v Švici ni bila v prometu i zaradi raznih omejitev i zaradi naše dosedanje dvojne oznake: dinarja in takozvane jugokrone, kar nam je mnogo škodovalo in ustvarjalo velike zmede. Ena prvih nalog bo, da se v novem pravilniku o devizah in valutah določi, da se z dinarjem v inozemstvu more povsem svobodno razpolagati. Razen tega je dosežen sporazum, da bo prenehalo notiranje jugokrone v Curihu in da se bo uvedel dinar. Razen Curiha je med drugim važen tudi Amsterdam, ki postaja vedno merodajnejše denarno tržišče v Evropi; izgleda, da bo skoro zavzel ono pozicijo, ki jo je imel pred vojno London. Mi moramo poskušati, da dobimo zveze z vsemi merodajnimi mesti. V tem nas bodo podpirali Čehoslovaki.

Glede svoje akcije je izjavil nadalje g. Plavšić, da bo najprej izdelal novi pravilnik o prometu z devizami in valutami, nato pa bo začel gospodarsko akcijo. Tu je v prvi vrsti potrebna ureditev vprašanja izvoza in uvoza, da bomo čim več izvažali, a uvoz je treba brez zabran pametno regulirati, da se ne bo uvažalo nepotrebno blago in ne prevelika količina.

Z vso energijo je treba začeti akcijo za nadalnje nižanje cen. Češkoslovaška krona se bo, kakor se kaže, za sedaj stabilizirala na okoli 18 santimov v Curihu, dočim bi se dinar polagoma dvigal in se potem stabiliziral na okoli 12. V svrho popolnega uspeha je treba akcijo za stabilizacijo dinarja podpirati z energično protidraginjsko akcijo. Ta akcija se bo sedaj provedla. Naravno se bo tudi v tem oziru, kakor doslej vedno, delalo v soglasju z vsemi gospodarskimi krogi.

Prehrana Italije in valutno vprašanje

Trst, 9. novembra.

V včerajšnji seji ministrskega sveta je poljedelski minister De Capitani poročal, da se z ozirom na domači pridelek letos ne bo smelo uvoziti več kot 20 milijonov kvintalov pšenice, kar bo več kot zadostovalo za pokritje potrebščine prebivalstva.

Kakor je splošno znano in to predvsem iz ponovnih izjav v samem laškem parlamentu, neglede na vsakoletne statistike, pridela Italija komaj eno tretjino žita, ki ga potrebuje za svojo prebivalstvo. Zato se zdi zgornje poročilo poljedelskega ministra pač nekoliko preveč optimistično, in še posebno, če se upoštevajo naslednje številke, ki jih posnemam iz pravkar objavljene statistike o letošnjem pridelku.

Italija je letošnjega leta pridelala na 4.657 milijonah ha 44.600.000 q, dočim je lani pridelala na 4.7667 milijonah ha 52,482.000 q. Letošnja žetev je potemtakem slabejša od lanske i po obsegu obdelane zemlje i po pridelku in to absolutno in relativno. Obseg obdelane zemlje se je skrčil za 0.1097 milijona ha, torej za 2.4 odstotkov, pridelek absolutno za 7,882.000 q, relativno pa za 1.41 q na ha, ker se je lani pridelalo na ha 10.98 q, letos pa samo 9.57 q.

Če se primerjajo te številke s povprečnimi številkami iz predvojnega časa, iz petletja 1909. do 1913., ko se je na 4,743.640 ha pridelalo 49.805.800 q, potemtakem torej 10.51 q na ha, pomenja torej letošnji pridelek tudi napram tem številkam poslabšanje, in sicer pri obsegu obdelane zemlje za 86.640 ha ali 2 odstot, pri pridelku pa za 5,205.800 q ali za 0.94 q na ha.

Po vsem tem mi je nerazumljivo, kako je poljedeski minister mogel govoriti samo o uvozu 20 milijonov kvintalov, ker bi se po pravilu, da znaša lastni pridelek samo eno tretjino potrebščine za prehrano prebivalstva, moralo uvoziti okoli 90 milijonov kvintalov, ne pa samo 20 milijonov. Račun se sklada še tem manj, ker je isto pravilo veljalo že pred vojno, ko je Italija štela kake 4 milijone manj prebivalstva, kakor ga šteje danes. V zgoraj navedenih številkah sicer res ni vštet pridelek novih pokrajin, ali to ne zboljšuje položaja, temveč le še poslabljuje, ker so glede žitnega pridelka vse nove pokrajine, tako Julijska in Trentinska krajina kakor tudi Zadar, pasivne.

Očividno mora tičati v vsem tem nekje neka zmota. Mogoče tiči v besedah «grano», ki jo uporablja poročilo o ministrskem svetu, in «frumento», ki se čita v omenjeni statistiki. Obe besedi pomenjate obenem «pšenico» in «žito». Mogoče je torej, da je poljedelski minister prosil le o uvozu pšenice, statistika pa navaja ves žitni pridelek, kajti, če bi ne bilo tako, bi Italija morala za to leto računati le z okroglo 64 milijoni q žita za vse prebivalstvo, kar pomenja toliko kakor komaj pol kilograma na osebo in dan. To pa nikakor ne zadostuje za prehrano prebivalstva, ki se hrani pretežno z žitno hrano (kruh, testenine, polenta itd.). Zadostovalo bi komaj za kruh. Tako je torej jasno, da bo Italija morala uvoziti poleg onih 20 milijonov q pšenice, ki jih je napovedal poljedelski minister, še kakih 70 milijonov q drugega žita, sočivja itd., da ji bo zadostovalo za celoletno prehrano prebivalstva.

Da ob tako velikanskem uvozu pomenja vsak, tudi najmanjši padec valute ogromno obremenitev državnega gospodarstva, je več kot jasno. Recimo le, da bi Italija onih 20 milijonov pšenice uvozila po današnji približni jugoslovenski ceni 300 Din za q, torej za 6000 milijonov dinarjev. Računajoč po današnjem curiškem lirskem kurzu 22.45 napram dinarskem 8.8 bi znašalo to 2352 milijonov lir. Če pade lira na 20.—, se zviša ta znesek na 2400 milijonov, torej za 48 milijonov. Pri padcu za en centim švicarski (na 21.45) znaša razlika že 110 milijonov. Kako te številke grozno rastejo, kaže naslednja skužaljka:

tečaj lire	znesek mil.	razlika mil.
22.45	2352	—
22.—	2400	48
21.45	2462	110
20.45	2580	228
20.—	2640	288
19.80	2666	314
17.60	3000	648
15.40	3428	1076
15.—	3520	1168
13.20	4000	1648
11.—	4800	2448
10.—	5279	2927
8.80	6000	3648

Mastne številke v lirskem tečaju označujejo četrtinko današnjega dinarskega tečaja (2.20). Če bi padla lira na 17.60, torej na dvojno vrednost dinarja, bi pomenjalo to, da bi Italija morala plačati za 20 milijonov q pšenice 648 milijonov lir več kot pa ob današnjem stanju svoje valute. Ako bi pa padla na današnjo dinarsko vrednost, bi ta razlika znašala cele 3 milijarde 648 milijonov lir! Za ves uvoz živil je treba pomnožiti te številke s 4½ in bi tako že padec za eno samo centimsko točko povzročil razliko 495 milijonov, a padec na dvojno današnjo dinarsko vrednost pa kar 2 milijardi 916 milijonov lir. Izenačenje lire z dinarjem (8.80) bi pomenjalo popoln gospodarski polom Italije, kar je izključeno, da bi prenesla razliko 16 milijard 416 milijonov. Ali polom, ali lakota!

Tako je umevno, da Italija napenja vse svoje moči, da bi zadržala padanje svoje valute, oziroma da bi jo dvignila. In ta napor ni brez uspeha. Pri polomu Eskomptne banke (Banca di Sconto) je vse pričakovalo lirnega padca, ali ni ga bilo, ker so hoteli in tudi znali obvarovati njen tečaj. Sedaj, ob fašistovskem prevratu, je bilo enako, in ker se je tečaj tudi le za hipec zamajal, je prišla celo grožnja z najostrejšimi ukrepi proti vsakomur, ki bi izpodkopaval vrednost lire. In lira je zrastla, ne pa padla!

Jugoslavija bi v tem pogledu pač res lahko šla v šolo v Italijo! A. Ekar.

HMELJ.

Nemški hmeljski trg. Nürnberg, 10. novembra (XXII. brzojavno tržno poročilo.) Malo kupčije — nekoliko oslabelo.

DOBAVE IN ODDAJE

Dobava mesa. V intendanturi IV. armijske oblasti v Zagrebu se bo vršila 20. t. m. ob 10. uri dopoldne javna ustmena licitacija glede dobave mesa za zagrebško garnizijo za čas od 1. decembra t. l. do 30. junija, eventuelno 31. julija 1923. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava raznega olja in bencina. Pri odelenju za mornarico v Zemunu se bo vršila 24. t. m. ob 11. uri dopoldne II. ofertalna licitacija glede dobave 150 ton plinovega olja, 8 ton strojnega olja in 24 ton težkega bencina. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava plinovega olja (nafte) in angleškega premoga. Pri odelenju za mornarico v Zemunu se vrši 25. t. m. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave 1000 ton plinovega olja (nafte) in 4 tisoč ton angleškega premoga. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Prodaja suhega lipovega lesa. Dne 6. decembra 1922 ob 10. uri se proda v državni protezni delavnici v Ljubljani, Aškerčeva ulica št. 3, nasproti tehnične srednje šole 51 m³ suhega lipovega lesa (žagani bruni in deske) uporabljivega za rezbarje in mizarje. Varščina za udeležence dražbe znaša 500 Din. Interesenti si lahko ogledajo les v protezni delavnici vsak dan od 9. do 12. ure in dobe potrebna pojasnila pri upraviteljstvu te delavnice.

DROBNE VESTI

— **Ukinjenje sekvestrov za terjatve naših državljanov v Franciji.** Francoska vlada je preko ministrstva za zunanje zadeve naprosila naše trgovinsko ministrstvo, da ji dostavi seznam vseh denarnih zavodov, ki poslujejo na bivšem avstro-ogrskem teritoriju, da ukine sekvester, ki je bil upostavljen ob izbruhu svetovne vojne na terjatve avstrijskih državljanov.

— **Kartel naših tvornic sladkorja.** Te dni so vse naše tvornice sladkorja osnovale v Beogradu kartel v svrho zaščite svojih interesov. Ob tej priliki so se povišale cene sladkorju, baza sladkor v kockah, od 63 na 68 K za kg pri prodaji na debelo. V istem času se prodaja češkoslovaški sladkor v kockah le po ceni 63 K kg. To povišanje cen je popolnoma neopravičeno, ker je produkcija sladkorja pri nas mnogo cenejša, nego v Češkoslovaški, ki pa ima kljub temu nižje cene. Pri nas ni cenejša samo sladkorna pesa, temveč tudi delovna sila in premog. Sladkor je važno prehrambeno sredstvo, zato je potrebno, da protidraginjska akcija poseže tudi sladkorne tvornice, ki so po itak med najdobičkanosnejšimi podjetji v naši državi

— **Prodaja delnic Južne železnice v Parizu.** Nemška vlada je posedovala 144.000 delnic Južne železnice in jih izročila reparacijski komisiji z določilom, da se ji kupnina odšteje na račun reparacij. Te delnice so bile prodane dne 9. novembra potom licitacije v Parizu za 27 milijonov Din. Naša vlada je opozorila nekatere naše banke dne 4. novembra, naj se interesirajo za to prodajo. One so se faktično za stvar zanimale, toda vsled prekratkega roka niso mogle sodelovati na licitaciji, zaradi česar smo izgubili redko priliko, da dobimo v svojo posest te delnice, ki znašajo eno desetino vseh delnic in s tem večji vpliv na vodstvo te železnice, katera ima največji del svojih prog v naši kraljevini.

Iz življenja in sveta

Valček

Zaničevani, kot staroverski, nemodni obsojeni valček se vrača. Razni kongresi plesnih učiteljev, ki so ugibali o programih bodoče zimske plesne sezone, se strinjajo v tem, da je valček vendarle najlepši družabni ples. Shimmy in Foxtrott ostaneta le kot eksotična ekstravaganca. Nemci in Francozje se trgajo za očetovstvo valčka (materinstvo ostane neznano). Že v 14. veku je pisal neki francoski frančiškan v svojem delu «Potovanje brata Andria», da je videl v peklu čudovito divji ples. In ta ples imenuje «la valse»! Dalje je francoski narodni ples «gaillarde» čisti ljudski valček, zlasti z imenom «volte».

Nemci zatrjujejo, da se je valček razvil iz nemškega narodnega plesa šele v drugi polovici 18. veka. «Ländler» na južnem Nemškem se zibije in vrti v ritmu valčka ter se ne razločuje dosti od staronemškega družabnega plesa «allemande». Iz «ländlerja» in «allemanda» se je razvil nemški valček, ki se je menda prvotno zval «Langaus», ker je moral plesalec čim daljši prostor preplesati s čim manjšim številom zaobratov. V 18. veku je bil že zelo razširjen ter je dobil končno svoje pravo ime od besede «walzen», t. j. vrteti se in se dalje pomikati. L. 1787. so na Dunaju na odru peli Martinijevo opero «Una cosa rara», V njej so plesale 4 osebe, črno in roza oblečene, valček.

S tem je narodni ples postal sposoben za najboljšo družbo. Ples so zvali celo po operi «Cosa rara» in po tem ritmu so nastale nekatere popevke, n. pr. «O du lieber Augustin». Stari valček je imel le dva dela po osem taktov, na minuto 168 korakov. V Straussovih valčkih gre že 216 korakov na minuto. Iz trikoračnega valčka se je razvil dvokoračni. Francoski plesi so izginili in zavladala je moda valčkov in plesanje v parih. Prej je plesala vsa družba obenem v krogu. Plešoče posamezne pare so smatrali nekaj časa za frivolne in valček je bil razupit kot nemoralen. «Objemati in stiskati damo vpričo vse družbe, to je škandalozno!» so pisali razni modrijani. Toda zaman. Valček je zmagal, in bil priljubljen po vsem svetu ter v vsaki družbi.

Mali oglasi

stanejo do 20 besedi Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanje, spremembe do 20 besedi 5 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se vnaprej. (Lahko tudi v znamkah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Dopisovanje

Dve gospodični

v starosti 23 in 24 let, vsaka s 500.000 K premoženja, želita znanja v svrho ženitve z inteligentnima gospodoma. Prednost imajo akademsko izobraženi. Resne ponudbe s sliko pod «23 in 24», poštnoležeče, Radgona. Na ponudbe brez podpisov in brez slike se ne bo oziralo. Tajnost zajamčena. 3904

Zenitna ponudba!

Gospodična, osamljena, prijetne zunanjosti, izobražena, pridna gospodinja, dobro situirana, želi znanja z odličnim, inteligentnim in značajnim gospodom srednjih let, v dobri poziciji. Le resne neanonimne ponudbe pod «Primorka» na upravo «Jutra». 3906

Stanovanja

Hrano in stanovanje

iščem. Cenjene ponudbe pod «Bančnik uradnik» na upravo «Jutra». 3907

Sprejme se dijak

na hrano in stanovanje z električno razsvetljavo. Naslov pove uprava «Jutra». 3883

Prodam

Španska stena

se proda. Ogleda se lahko od pol 11. do 12. ure Pred Škofijo 15/III. 3893

Razno

V preoblikovanje

se sprejme moške in damske klobuke. Sprejme tudi vsa modistovska dela in čepice. J. Stemberger Dunajska cesta št. 9. 3908

Prijatelji vrtnarstva

se vabijo k pristopu v društvo «Vrtnarska šola». 3915

3891

Hiša

z dobro vpeljano trgovino, v sredini prometnega mesta Slovenije, z vsem ali brez inventarja

se takoj proda.

Stanovanje v hiši, vodovod in električna razsvetljava.

Naslov pri upravništvu „Jutra".

Ustnice se niso zgenile ves dan, topo je zrlo oko predse. Pogovarjalo se je z mrtvimi, katerih ni dramila tišina na dvoru, ko so vstajali in prihajali k njej v poset. Mladi Mrnjavčeviči, vsi krvavi so obstali pred njo. Njih beseda je dobro razločila carica Milica: «Odpusti, žena! Zaradi nas!» Vzdihnilo je belo grlo, vroče čelo se je naslonilo na žarečo roko. Razpokane ustnice so prebirale jagode spomina: «Ubogi bratje, vi sokoli beli, čez vaša trupla je stopila noga od vzhoda. Pogazila mi je moža, Lazarja, očeta in devet bratov Jugovičev. Bog je zapovedal, da bodo krvavela srca mater in bodo bele hčerke v samostanih pričakovale odrešilne smrti. Prižgi tudi meni, usmiljeni, poslednjo svečo, da se zemeljski prah združi z zemljo, saj moje življenje bo rodilo le trpljenje in smrt!»

Ves dan se je pogovarjala z mrtvimi brati Mrnjavčeviči in ko je zvečer vstopila sestra Evfemija, vdovica Uglješe, ji je stopila Milica s trdim korakom nasproti in še s tršim glasom spregovorila: «Mrtvi so!» V svojih rokah je čutila ledeneti kri sestre Evfemije, zastajati njeno srce. Zdaj je vedela, da je izdahnilo sovraštvo, ki ga je ubožica zjutraj pošiljala z vojsko proti solncu: «Sestra Evfemija, tudi tvoje sovraštvo ni našlo usmiljenja.»

Vso noč sta molče preklečale in zjutraj so jih našli boječi sli. Kar je čula Milica, carica, iz ust mrtvih in nepokopanih, vse je bila živa resnica. Vrela je kakor hudournik čez strme skale. Slekla je carica Milica bele halje in črna žalost jo je ogrnila.

V temni noči, pod krvavo žarečimi zvezdami so stopale žene iz gradu Lazarjevega. Ne korak ne beseda nista dramila spečih škrjancev. Živa žalost je stopala po temni poti, ob njej se venele rože in brez krika umirale tice.

Na stežaj odprta samostanska vrata je prestopila Milica in z njo vred so med črnimi stenami pokleknile žene. Od Boga si je izprosila milost, da obudi mrtve pred Njegovimi očmi in sme z njimi preživeti vso noč. Jutranji svet je boječe dihnil skozi visoka okna in tedaj so usta pozabila molitev. Trpko spoznanje je zastrupilo pobožne besede in srce je čutilo, da jih ni razvezalo z življenjem in ni zaprlo grobov. Nepokopani bodo živeli za trpljenje in prižev pot vseh, ki se jih bodo spominjali. Z grenkobo v srcu je vstala in položila na oltar tri bele sveče, za Lazarja, za očeta Juga, njegove sinove in zase, da jih prižgo tedaj, ko bodo odrešeni v srcih človeških in izbrisani iz grenkega spomina.

Trudno se je opirala na roko sestre Evfemije, ko je nemična in žalostna do smrti stopala nazaj po resni poti; med umrlimi cvetovi so ležale čebelice, ki so zbrale po kosovskih poljih vosek za te tri sveče in so to noč izdihnile.

J. K.

Odkdaj so pisalni stroji

Človeštvo uporablja različne izume moderne tehnike, ne da bi vprašalo, od kdaj ti izumi obstojajo. Brez pisalnega stroja si danes ne moremo misliti nobenega večjega urada, že v vsaki hiši ropota nekaj teh izvrstnih aparatov, a nihče ne vpraša: Odkod in odkdaj? Neki angleški list trdi, da so prve pisalne stroje izumili Angleži leta 1714. Ti stroji pa so bili še zelo primitivni ter prav za prav namenjeni le slepcem. V občni uporabi še niso bili. Prvi stroj za pisanje današnjega sistema je bil izumljen v Ameriki. Tam je bil leta 1829. prvič monopoliziran izum pisalnega stroja. Francozi trdijo nasprotno, da je princip današnjega sistema pisalnih strojev izumil Xavier Progrin v Marseillu leta 1833. Oba ta stroja pa sta bila še vedno silno preprosta in malo praktična. Šele leta 1875. se je pojavil v Ameriki prvi pisalni stroj, ki je bil vsaj približno sličen današnjim modernim strojem, toda niti ta ni dosti hitreje pisal, kakor spretna roka. Treba je še bilo mnogo let, da so različni tehniki izpopolnili stroj ter ga končno privedli do današnje vztrajnosti, lepote in brzine.

Psica francoskega generalnega konzula

Stvar ni humoristična, nego prav resna, naravnost tragična. V Hamburgu živi francoski generalni konzul. Revež baje nima drugega dela, kakor razmišljati, kako bi na eleganten in kavalirski način ubil 24 ur na dan. Ker je možiček star, je bila njegova edina ljubezen bela, mlada, nepopisno srčkana in uzorno zvesta psička. Ona je bila vsebina prostega časa gospoda generalnega konzula, ona mu je krajšala dolgčas, ga zabavala s svojo porednostjo ter mu pripravljala najčistejše užitke s svojo neizrečeno ljubeznivostjo. Toda vse mine, in tudi beli psici je bila smrtna ura. Srce gospoda konzula je hotelo počiti od žalosti. In izgube zveste prijateljice ni mogel preboleti. Da bi se nikdar ne ločil od nje, kadar pojde v velezasluženi pokoj v Parizu, je hotel dati psico pokopati na pasjem pokopališču v Parizu. Toda kako truplo nepozabne prijateljice prepeljati skozi stroge nemške predpise preko meje? In tudi carina bi bila ogromna. Dolgo je premišljal diplomat, a končno jo je pogruntal. Čemu so diplomatski kurirji z imuniziranimi kovčegi? Psico so balzamirali, jo zaprli v kovinasto krsto ter jo položili v diplomatski kovčeg prvega kurirja, ki je potoval v Pariz. Vse je šlo all right do Quaia d'Orsay. Toda tam so kovčeg otvorili in našli kovinasto krsto. In zdaj se praskajo po glavah gospod generalni konzul v Hamburgu, njegovi šefi v Parizu, carinarji na nemškofrancoski meji, carinarji v Parizu in cela vrsta uradov ter proklinjajo belo, srčkano psičko in njenega starega ljubimca. Stvar je zelo zapletena.

Zanesljivega 3885
skladiščnika
sprejme tvrdka
Jos. Terpin & komp., Rakek.

Iščem
kompanjona
za razširjenje trgovine na prometnem kraju, s primernim kapitalom. Naslov pod „Kompan on" na upravništvo «Jutra». 3889

PERJE
vsak čas
po najnižjih cenah
pri
E. VAJDA
izvoz divjačine in perutnine
Cakovec, Medjimurje (Jugoslavija)
Brzojavi: Vajda Cakovec.
Telefon štev 59. 94/1

Prvovrstni
luksusavto
takoj uporabni, se vredno prodado
35 HP Daimler
40 „ Puch 3902
24 „ Benz
23 „ Dion-Bouton
30 „ Studebeaker
16 „ Opel
10 „ Dion-Bouton
Agentura:
Ivan Klemsche
Maribor, Gosposka ulica št. 37.

Kožuhovina II
svila, modni nakit, predpasniki, spodnja krila
po znižanih cenah
A. Šinkovic nasl. R. Soss
Ljubljana, Mestni trg štev. 19.

Trgovska delniška družba išče
knjigovodjo-bilancista
Plača zelo dobra. Pismene ponudbe na poštni predal štev. 160. 3911

Vsakovrstne obleke kemično čistin barva v vseh niansah tovarna
Jos. Reich, Ljubljana
Sprejemališče:
Selenburgova ulica št. 4.
Podružnice:
Maribor, Zagreb, Kočevje, Novo mesto. 86

GOSPOSKO POSESTVO
na Spodnje-Stajerskem, prej zapisano v deželni deski, približno 56 ha gozda, 48 ha njiv in travnikov se proda. Na posestvu, ki leži lepo arondirano ob okrajni cesti, pet minut od malega mesta in deset minut od kolodvora, stoji lepo gosposko poslopje z nekoliko oddaljenimi gospodarskimi poslopji ter z vrtom in sadonosnikom, pristavo, tremi najemniškimi poslopji in gostilno. Zemljišče je prvovrstno, del gozda goden za sekanje. Na razpolago je tudi vodna moč, približno 20 konjskih sil, ki se dá lahko izrabiti. 3865
Morebitni interesenti se blagovolijo obrniti na drja. E. Schwarza, lekarnarja v Ljutomeru.

ROSCH 3901
SVEČKE
MAGNETI
RAZSVETLJAVA
SIGNALI
DELI
ZASTOPSTVO
J. GOREC, Ljubljana.

Citajte in širite dnevnik „Jutro"!

Fani Košak, vdova Rus, naznanja v imenu svojih hčera, zetov in vnuka tužno vest, da je njen soprog, gospod

Josip Košak

dne 13. novembra 1922 ob 15. uri nenadoma preminul.

Pogreb blagega pokojnika se vrši dne 15. t. m. ob 10. uri dopoldne iz hiše žalosti v Podgabru na pokopališče v Velikem Gabru.

3914 **Rodbine Košak, Štubelj, Nussdorfer.**

Namesto vsakega obvestila.

Terezija Debevc roj. **Jakopič,** kot soproga, in **Stanko Debevc,** artiljerijski kapetan, kot sin, naznanjata v svojem in svojih sorodnikov imenu vsem prijateljem in znancem, da je soprog, oče, tast, stari oče, brat, stric in svak, gospod

Henrik Debevc

ravnatelj podružnice Prve hrvatske štedionice v Ljubljani

v ponedeljek, 13. t. m. ob 22. uri 30 min. v 59. letu starosti, previden s tolažili sv. vere mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega pokojnika bode v sredo dne 15. t. m. ob pol 4. uri pop. iz hiše žalosti, Na mirju 4, na pokopališče k Sv. Križu.

Maše zadušnice se bodo služile v farni cerkvi sv. Janeza Krstnika v Trnovem v četrtek, 16. t. m. ob 8. uri.

Blagemu in nepozabnemu soprogu in očetu bodi ohranjen trajen spomin!

V Ljubljani, dne 14. novembra 1922. 3916

Prva hrvatska štedionica u Zagrebu, glavna podružnica za Sloveniju u Ljubljani, in njeno uradništvo si dovoljujeta naznaniti žalostno vest, da je ravnatelj in kolega, gospod

HENRIK DEBEVC

po dolgi mučni bolezni, v ponedeljek dne 13. novembra t. l. ob pol 11. uri ponoči preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo dne 15. novembra t. l. ob pol 4. uri popoldne iz hiše žalosti na Mirju št. 4 na pokopališče k Sv. Križu.

Vrlemu ravnatelju in vernemu kolegi ohranimo časten in trajen spomin!

V Ljubljani, dne 14. novembra 1922. 3917

Villiers de l' Isle Adam:

Tajnost šafotova

«Govorite jasneje... ne razumem vas,» je odgovoril La Pommerais propadel.

«Gospod de la Pommerais, govorim torej v imenu vede, ki je nama obema tako draga, in ki pozna toliko mučenikov. Dasi se mi zdi, da je pogodba, ki jo naj zdajle skleneva, več kakor dvomljiva, sem prišel vendar k vam, da zahtevam od vas največjega doka za energije in poguma, ki ga je človek sposoben. Ako bo vaša prošnja za pomiloščenje odbita, pridete kot zdravnik v položaj, udati se najmučnejši operaciji, ki obstoji. Silno bi obogatela človeška veda, ako bi mož, kakršen ste vi, dovolil poizkus, da bi nam po eksekuciji sporočil kar želimo. Sicer je skoraj gotovo, da bo uspeh ničeven, čeprav bi vi imeli najboljšo voljo za tak poizkus. Toda — seveda, ako se vam že načeloma ne zdi tak poizkus smešen — mogoče bi bilo vendarle, da se moderna fiziologija pri tem okoristi. Zato bi kazalo, tako priliko vsekakor izrabiti. Ako se posreči, da nam po svojem obglavljenju daste še znak inteligence, postane vaše ime v krogih vede tako slavno, da bi človeštvo vaš socijalni prestopek docela pozabilo.»

«Ah, razumem... zdaj razumem,» je mrmral La Pommerais bled, a smehljaje. «Resnično! Michelot nas uči, da so obglavljenja razkrila tajnost prebavljanja! — Torej — kakšen naj bi bil naš poizkus? Galvanični toki? Šegetanje očesnih vejic? Krvne injekcije? Toda iz vsega tega se da malo sklepati.»

«Seveda se vaše truplo takoj po žafostri ceremoniji mirno izroči zemlji, ne da bi ga prej kakorkoli nadlegovali. Toda ko pade nož, bom stal vam nasproti ob giljotini. Krvnik izroči kakor hitro mogoče vašo glavo v moje roke. Potem pa — eksperiment je prav zaradi svoje preprostosti velikega pomena — vam zakličem v uho: Gospod de la Pommerais, v smislu najnovejšega dogovora, ali morete v tem hipu dvigniti trikrat zapored veko svojega desnega očesa in jo zopet zapreti, a medtem z levim očesom gledati? Ako mi — brez ozira na druge zgibljaje v vašem obrazu — s trikratnim mežikanjem morete pokazati, da ste me čuli in razumeli ter da še obvladujete muskulaturo oči, izkažete s tem vedi bistveno uslugo in prevrnete vse naše dosedanje izkušnje. In prosim vas: ne dvomite, da bo moja skrb, ohraniti vaše ime zanamcem kot ime junaka vede, ne pa kot ime zločinca.»

Gospoda de la Pommeraisa je očividno ta izredna prošnja globoko dirnila; resno in s široko odprtimi očmi je gledal kirurga ter je nekaj minut nepremičen molčal. Nato je vstal, hodil zamišljen in počasi po celici ter žalosten majal z glavo.

«Strašna sila udarca mi to pač onemogoči. Zdi se mi, da je človeška moč premajhna za izvršitev vaše želje,» je dejal. «Tudi trdijo, da je življenska sila giljotinirancev različna. Sicer pa — pridite na dan obglavljenja zopet, gospod! Potem vam odgovorim, ali sem pripravljen, ta strašni in morda varljivi poizkus izvršiti! Ako ne, vem, da boste molčali in, kajne, poskrbite, da moja glava v cinastem čebru, ki je za to določen, mirno izkrvavi.»

«Do svidenja, gospod de la Pommerais,» je dejal Velpeau in vstal; «premislite si moj predlog!»

Pozdravila sta se, in hip nato je ostavil dr. Velpeau celico, a vstopil je zopet paznik. Obsojenec se je resignirano iztegnil po svoji prični, da bi spal ali razmišljal.

* * *

Štiri dni kesneje, ob polšestih zjutraj, so prišli v celico gospodje Beauquesne, abbé Crozes in gospoda Claude in Potier, uradnika cesarskega dvora.

Gospod de la Pommerais, ki je nagloma planil pokonci iz spanja, se je zavedal, da je usodna ura prišla. Zelo bled se je dvignil s prične in se urno oblekel. Nato je govoril okoli deset minut tiho z abbéjem Crozesom, ki ga je bil v ječi že večkrat posetil.

Ko je la Pommerais zagledal tudi dr. Velpeaua, se je obrnil k njemu in dejal tiho:

«Vežbal sem... zdaj že znam. Glejte!»

In medtem ko so mu čitali obsodbo, je imel desno oko zaprto, s široko odprtim levim očesom pa je srepo zrl na kirurga.

Nato so ga oblekli in pripravili. Ko so ga strigli, mu lasje — kar je navadno — niso postali beli. Ko pa mu je nato abbé s tihim glasom čital ženino pismo, so ga oblile solze. Obrisal mu jih je nežno abbé. Ko je potem stal, ogrnjen s svršnikom, pripravljen na pot, so mu zarožljale verige. Ponudili so mu čašo žganja, a jo je odklonil. Nato se je tužni sprevod začel pomikati. Ko je dospel do vrat jetnišnice, je obsojenec zagledal svojega tovariša, dr. Velpeaua. Pozdravil ga je in dejal tiho:

«Takoj. In — zdravstvujte!»

Železni krili vrat sta se hipoma odprli in zleteli daleč narazen.

Svež jutranji veter je vel v jetnišnico. Pravkar se je začelo daniti. Veliko dvorišče sta obdajala dva kordona kavalerije. Nasproti njej, na razdaljo desetih korakov, so stali orožniki na konjih v polkrogu. Ko se je pojavil sprevod, so potegnili sablje iz nožnic. V ozadju je stalo morišče. Nedaleč od njega si opazil zastopnike novin. Odkrili so se.

Toda prav v daljavi, za velikimi drevesi, ki so obkrožali ves prostor, je bilo videti nemirno valovanje in se je čulo mrmranje radovednega ljudstva, ki je bilo vso noč pokonci, da bi videlo grozni prizor. Po strehah in po oknih gostiln in krčem si videl dekleta v zmečkanih barvastih oblekah iz svile z bledimi, prečutimi obrazki; nekatera so držala še čaše v rokah. Tik njih so se pojavili neprespani gospodje v večernih oblekah; vsi so se sklanjali daleč naprej, da bi ne prezrli nobene posameznosti.

Lastovice pa so se cvrčaje zibale po čistem jutranjem vzduhu ter letale tja in sem.

S svojima grozeče dvignjenima rokama, med katerima si videl svetlikanje poslednje zvezde, se je odražala silhueta giljotine ostro in črno od horizonta.

Pri tem strašnem pogledu je obsojenec vztrepetal, toda hitro se je opogumil in je stopal trdnih korakov k stroju. Mirno je šel po stopnicah, ki so vedle na ploščad. Zapadajočo zvezdo zatemnjujó se je bleščal trikotni nož iz svojega črnega okvirja.

Ko je dospel do usodne deske, je La Pommerais poljubil najprej križec in nato svoj lastni koder, ki ga je bil pobral abbé Crozes in mu ga je zdaj ponudil.

«Zanjo!» je dejal tiho.

Obrisi peterih na šafotu stoječih oseb so se dobro razločili. V tem hipu je vladala tako grozna tišina, da se je slišal resk lomeče se veje, ki se je prav v daljavi udala teži nekega radovedneža, in nato grd smeh.

Ko je potem ura — (njenega zadnjega udarca ni slišal La Pommerais nič več) — začela biti šest, je obsojenec še opazil sebi nasproti in oprtega z eno roko na ploščad svojega tovariša Velpeaua, ki ga je ostro opazoval. Zbral je vse svoje sile in zamižal.

Vzvod je funkcioniral, gumb se je podal... nož je padel. Strašen udarec je pretresel ploščad. Konji orožnikov so se vzpeli na zadnje noge. Odmev groznega udarca je še trepetal v zraku, ko je bila glava obglavljenčeva že v neizprosnih rokah kirurgovih ter je polivala njegove roke, manšete in obleko s svojo krvjo.

Bil je temen, strahotno bled obraz, ki je z grozeče nagubančenim čelom, široko razprtih oči in zijajočih ust strmel v Velpeaua. Brada na skrajnem koncu je bila poškodovana.

Velpeau se je naglo sklonil nad glavo ter ji je zaklical dogovorjeno vprašanje v desno uho. Dasi je bil utrjen ta mož, ga je vendarle polila zona, ko se je veka desnega očesa povesila, dočim ga je levo oko gledalo široko odprto.

«V božjem imenu,» je zaklical Velpeau, «ponovite ta znak še dvakrat!»

Kakor pod silnim naporom so zadrgetale trepalnice, toda veka se drugič ni dvignila več. V nekaj sekundah je bil obraz mrzel, trd, nepremičen. Konec...

Dr. Velpeau je vrnil glavo v roke gospoda Hendreicha, ki jo je, kakor je bila navada, položil med obglavljenčeve noge.

Veliki kirurg si je kopal roke v velikem za umivanje šafota določenem vedru. Množica se je razšla, ne da bi ga spoznala in ne da bi se brigala zanj. Molče si je otrl roke.

Potem je odšel počasnega koraka in resnega, zamišljenega čela k svojemu vozu, ki je čakal nanj ob vhodu jetnišnice. Ko je vstopal, je opazil mrtvaški voz za zločince v hudem diru voziti proti Mont-Parasse...

Črgovski lokal

v sredini trga Tržič se odda za večletno dobo v najem. Istotam se proda električni motor 220 V 2 PS s 3 m dolgo transmisijo in 3 jermenicami. Pogoje se izve pri A. Jelencu, Tržič. 3906

Sukno

za promenadne in športne obleke v bogati izbiri 84/II

A. & E. Skaberne Ljubljana Mestni trg 10

Prostovoljna javna dražba srebra.

V pisarni notarja Antona Gallieta v Ljubljani, Kralja Petra trg št. , se bo **prodala potom javne dražbe v soboto, dne 18. t. m., ob 11. uri dopoldne kaseta srebra za 6 oseb in nekaj drugih srebrnih predmetov.** Ogled istotam dan poprej od 3 do 5. ure popoldne. 3910

Potniku

3892

ki potuje po krajih Ljubljana, Rakek, Jesenice in Novo mesto in bi lahko prodajal vino iz prvovrstnih vinogradov, mu dá dobro provizijo vinogradnik in trgovec z vinom s Štajerskega. Naslov pove uprava «Jutra»

✝ 3909

Naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš iskrenoljubljeni oče, stari oče, tast in stric, gospod

Florijan Sluga

upokojenec južne železnice

po dolgi, mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere, danes mirno, v starosti 74 let, v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega rajnika bo v sredo dne 15. t. m. iz deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Priporočamo ga v blag spomin!

V Ljubljani, dne 13. novembra 1922.

Globoko žalujoče rodbine Slug, Zitterschlager, Stary.

Poziv k subskripciji delnic.

Ministrstvo za trgovino in industrijo v Beogradu je pripravljalnemu konzorciju za ustanovitev zavarovalne d. d. v Mariboru z odlokom z dne 10. oktobra 1922, VI št. 4435, dovolilo, da prične s pripravljalnimi deli za ustanovitev zavarovalne d. d. s sedežem v Mariboru. To novo podjetje se bode nazivalo 3787

„ZORA“

jugoslovanska zavarovalnica d. d. v Mariboru.

I. Izvleček iz statuta: § 12. Trajanje te družbe časovno ni omejeno.

§ 2. Namen družbe je prevzemanje direktnih ter indirektnih zavarovanj proti ognju in direktnih ter indirektnih življenskih zavarovanj v območju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

§ 3. Delniška glavnica se določa na 2,500.000 Din in sestoji iz 10.000 komadov na ime se glasečih delnic po 250 Din nominalne vrednosti.

§ 4. Prevzemna cena vsake delnice znaša 300 Din in mora vsak delničar takoj ob subskripciji vplačati a) 50% nominalne vrednosti delnic in b) diferenco med nominalno ter prevzemno ceno, ki znaša 50 Din pri vsaki delnici. Z ažijskim prebitkom se krijejo v prvi vrsti izdatki, združeni z osnovanjem družbe, ostanek pa se dodeli splošnemu rezervnemu fondu.

§ 5. Za ostalih 50% nom. vred. delnic pa podpiše in izroči vsak delničar menice v prid družbe.

§ 15. Prvi upravni svet, ki obstoji iz petih članov in dveh namestnikov, volijo koncesijonarji in znaša poslovna doba prvega upravnega sveta pet let.

§ 18. Po preteku poslovne dobe prvega upravnega sveta izvoli glavna skupščina delničarjev novi upravni svet, sestoječ iz 5 članov in dveh namestnikov, tudi za dobo 5 let.

§ 27. Ko so emitirane delnice že podpisane, skličejo koncesijonarji ustanovno skupščino potom objave v treh v Ljubljani, Zagrebu ter Beogradu izhajajočih uradnih listih.

§ 28. Ustanovna skupščina je sklepčna, ako je najmanj toliko delničarjev navzočih, da predstavljajo njihove delnice vsaj tri desetinke delniške glavnice.

§ 30. Ustanovni skupščini je pridržano: a) sklepanje o ustanovitvi družbe ter o statutu; o statutu seveda le v okviru oblastno odobrene oblike; b) volitev nadzorstvenega sveta; c) konstatacija, da je statutarično predpisani del delniške glavnice v gotovini že plačan. Ustanovna skupščina sklepa o ustanovitvi družbe in o statutu s tako večino glasov, ki predstavljajo najmanj četrtino vseh podpisateljev delnic ter vseh delnic, ki se emitirajo.

V vseh drugih slučajih sklepa ustanovna skupščina z absolutno večino glasov.

§ 4. Dodelitev delnic izvrši prvi upravni svet kar najhitreje; za nedodeljene delnice se vplačani denar vrne najpozneje tekom 14 dni po ustanovni skupščini.

II. Podpisovanje delnic začne 5. novembra 1922. in se konča 11. decembra 1922.

III. Javni subskripciji izročene delnice se bodo podpisovale pri: Kreditnem društvu mestne hranilnice v Mariboru; Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani in njenih podružnicah; Jadranski banki in njenih podružnicah; Trgovski banki (prej Slovenski eskomptni banki) v Ljubljani in njenih podružnicah ter Posojilnici v Mariboru.

V MARIBORU, dne 3. novembra 1922.

Pripravljalni konzorcij snujoče se zavarovalne d. d. „ZORA“ v Mariboru, Aleksandrova cesta štev. 12, pisarna dr. Karela Slokarja, odvetnika v Mariboru.

Tovarna na deželi

išče knjigovodjo-bilancista, prvovrstno moč z dobrimi referencami. Stanovanje prosto. Nastop takoj. Obširne ponudbe po možnosti s sliko pod „Zaupno mesto“ na upravništvo Jutra.

3884

Najpripravnejša darila za božič in Novo leto!

Amerikanski

in angleški

Singer šivalni stroji.

Singer igle in nadomestni deli. Singer olje, sukanec, svila itd.

Lastna mehanična delavnica. —— Prodaja na obroke.

Singer šivalni stroji Bourne & Co., New-York

Centrala za SHS: Zagreb, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Ljubljana, Selenburgova ulica 3,

Maribor, Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar in Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš Skoplje, Veles, Bitolj, Kragujevac, Zaječar in Štip.

Zastopništva v vseh večjih mestih.

16/I.

✝

V neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš predobri soprog, oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

Dr. ALOJZIJ HOMAN

okrožni in železniški zdravnik, član drž. in pokr. zdravstvenega sveta

danes, dne 13. novembra 1922. ob 3. uri popoldne po dolgi, nadvse mučni bolezni, previden s sv zakramenti mirno preminul.

Pogreb nepozabnega ranjkega se vrši v sredo dne 15. novembra ob pol 4. uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi.

Predragega ranjkega priporočamo v blag spomin. 3901

Radeče pri Zidanem mostu, dne 13. novembra 1922.

Lojzi Homan, soproga. — **Vida Krisper, Inka Dernovšek**, hčeri. — **Anton Krisper**, ravnatelj papirnice; **dr. Janko Dernovšek**, primarij, zeta. — **Inkica, Marko, Janez**, vnuki.

Brez posebnega obvestila.

Domače vesti

* **Ovacije dobrovoljcev kraljevski dvojici.** Kakor poročajo iz Beograda, sta se v nedeljo opoldne kralj in kraljica z avtomobilom peljala na sprehod po Beogradu. Ko se je avtomobil vračal v dvor, so ga pričakovali pred dvorom dobrovoljci, približno 3000 po številu, ki so navdušeno vzklikali kralju, državi in vojski. Kralj in kraljica sta prišla na balkon in se zahvalila za ovacije.

* **Davidović pri kralju.** Iz Beograda poročajo, da je bil v pondeljek popoldne predsednik demokratske stranke gosp. Ljuba Davidović pozvan v daljšo avdijenco pri kralju.

* **Dr. Ploj naš zastopnik v reparacijski komisiji.** Iz Beograda poročajo, da je finančni minister določil za našega eksperta v reparacijski komisiji v Parizu dr. Ploja, ki bo zastopal naše interese z ozirom na finančne in gospodarske klavzule mirovnih pogodb, poleg tega pa se bo imel posebno brigati za razdelitev dolgov bivše avstro-ogrske monarhije in za likvidacijo avstro - ogrske banke.

* **Diplomatska vest.** Bivši načelnik Presbiroa v Beogradu dr. Aleksander Bodi, je imenovan za I. sekretarja pri našem poslaništvu na Dunaju.

* **Kongres dobrovoljcev.** Prošlo nedeljo se je vršil v Beogradu v hotelu Bajloni kongres dobrovoljcev iz cele države. Na kongresu se je v glavnem zahtevalo, da se zakon o dobrovoljcih striktno izvede in da se najde stavbišče za «Dom dobrovoljcev» v Beogradu. Zborovanje je trajalo do 1. popoldne ter se je končalo s povorko na Terazije, kjer so se udeležniki razšli.

* **Popis diplomiranih pravnikov.** Minister pravde je odredil popis vseh diplomiranih pravnikov, ki so naši državljani, da se dožene, koliko še manjka za službo pravnikov. Ministrstvo se bavi tudi s projektom, da ustanovi stipendije za svoje gojence na domačih pravnih fakultetah, ki naj bi se obvezali, da bodo po dovršenih študijah služili v sodni stroki vsaj trikrat tako dolgo, kakor so uživali državne štipendije.

* **Konec albanske nevtralne cone.** Člani mednarodne komisije za razmejitev naše države in Albanije so končali svoje delo na sektorju Skadersko jezero - Gjarovica. S tem je pravzaprav komisija definitivno izvršila ves svoj posel glede podrobne razmejitve med našo državo in Albanijo in odpotuje sedaj preko Skoplja in Bitolja v Korčo, da potegne grško - albansko mejo. Na sektorju Skadersko jezero-Gjaravica se v smislu sklepa komisije od 16. t. m. naprej odpravi nevtralni pas. Ostane samo še 500 m širok pas ob vsej meji, dokler ne bodo postavljeni mejniki. Z odpravo nevtralne cone je tako našim, kakor tudi albanskim oblastim sedaj omogočeno, da očistijo tamkajšnja gnezda raznih upornikov in zlikovcev, ki so se popolnoma nemoteno gibali po ozemlju nevtralne cone.

* **Volitve v pravoslavni srbski cerkveno - šolski občini v Zagrebu.** Zagrebška «Riječ» poroča: V pondeljek so se vršile volitve predsednika, podpredsednika, treh odbornikov in enega člana skupščine te občine, in sicer radi odstopa vseh dosedanjih funkcijonarjev, ker je bivši predsednik hotel izzvati v plemensko seperatistične svrhe spor radi šole, vsled česar je bivše predsedstvo došlo v ostar konflikt z državno oblastjo, šolo in velikim delom občinarjev. Za predsednika je bil soglasno izvoljen znani narodnjak gosp. Stevan Kalember, za podpredsednika pa gosp. Bogdan Miletić. S tem je spor likvidiran s popolnim porazom zagrebške separatistične klike.

* **Uradniška kolonija v Beogradu.** Minister za socijalno politiko dr. Žerjav je na eni zadnjih sej ministrskega sveta predlagal, da naj se prične takoj z graditvijo uradniške kolonije. Kot temeljni kapital za graditev te kolonije je določena vsota 600.000 dinarjev, ki je bila nakazana državnemu uradništvu v Beogradu po sklepu razsodišč za vojno odškodnino. Država sama bi naj v ta namen prispevala še 2 milijona dinarjev, ali pa nabavila potreben materijal iz Nemčije na račun reparacij. Po načrtu ministrstva za socijalno politiko bi se z označeno vsoto lahko zgradilo 1500 stanovanj, v katerih bi stanovalo do 4000 oseb. Pričakovati je, da bo ministrski svet odobril ta predlog, kojega realizacija bo rešila uradniško stanovanjsko vprašanje v Beogradu, znatno pa pomogla tudi k rešitvi stanovanjskega vprašanja v prestolici sploh.

* **Zagrebška odvetniška zbornica proti smrtni kazni.** Odvetniška zbornica v Zagrebu, ki je na svoji seji dne 4. t. m. razpravljala o projektu novega kazenskega zakonika za našo kraljevino, je na predlog svojega predsednika soglasno sklenila, da z ozirom na stanje moderne kriminalistične vede najodločneje odklanja v § 30 projekta predvideno smrtno kazen. Vprašanje smrtne kazni je sporno. Avstrija jo je odpravila, Nemčija in Češka sta ju zadržali. Nedavno je posebna anketa, ki jo je priredil «Republikanski Hlasatel» v Pragi, se po večini izrekla za smrtno kazen.

* **Konvencija glede dijaških štipendij s Češkoslovaško.** Kakor poročajo iz Beograda, se bo v najkrajšem času sklenila med našo kraljevino in Češkoslovaško posebna konvencija glede podeljevanja dijaških podpor. Po tej konvenciji bodo dobivali naši dijaki, ki študirajo na Češkoslovaškem, štipendije od češkoslovaške vlade, češki dijaki v Jugoslaviji, pa od naše vlade. Dijaki neštipendisti, ki te štipendije ne bodo dobili, dobe pooblastilo menjati češkoslovaške krone, odnosno jugoslovanski dinar po ugodnem državnem kurzu. — Taka konvencija je bila pred kratkim sklenjena tudi med Jugoslavijo in Francijo.

* **Palača ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev na Miklošičevi cesti.** Včeraj se je vršila v Zagrebu seja Središnjega urada za osiguranje radnika, katere sta se udeležila tudi predsednik ljubljanskega okrožnega urada dr. Golia ter ravnatelj Kocmur. Po temeljiti debati je bilo sklenjeno, da se gradba palače na Miklošičevi cesti odobri v okviru najvišjega kredita 44 milijonov kron.

* **Gradnja mostu Beograd - Pančevo.** Kakor poročajo iz Beograda, so inženirji ameriške Bleerove skupine pregledovali te dni teren, na katerem se zgradi veliki donavski most, ki bo vezal Beograd s Pančevom. Izgotovljena sta bila dva projekta: po prvem projektu naj bi se zgradil most pri Višnjici, tako da bi bila prestolica direktno zvezana s Pančevom, po drugem projektu pa naj bi se most zgradil pod Beogradom in bi vodil v smeri vasi Porča preko Donave.

* **Vodja ruskih socijalnih revolucijonarcev** in bivši minister mornarice Vladimir Lebedev je prispel v Beograd ter je bil sprejet pri ministru za zunanje stvari dr. Ninčiću. Iz Beograda dopotuje v Prago.

* **Krsna slava** posadke garnizijske bolnice se je vršila včeraj. Sveca te čete sta Kozma in Damijan. — Dopoldne ob pol 11. uri se je vršilo blagoslavljenje kruha in soli, nato je podpukovnik Jug v jedrnatem govoru moštvu označil pomen slave. Nato je pokrajinski namestnik g. Hribar čestital slavo poveljniku in moštvu. Major Colarič je pozdravil poveljnika Dravske divizije, češkega generalnega konzula in poljskega atašeja in druge goste in je zlasti poudarjal razliko med današnjimi in nekdanjimi priredit vami v tem institutu. Govorila sta še gg. češki generalni konzul, poljski ataše in poveljnik Dravske divizije. Moštvo je zaplesalo svoje kolo, katerega se je istotako udeležil divizijski poveljnik, kar je vzbudilo posebno odobravanje. Imenom civilnih gostov se je zahvalil poveljniku g. Turk.

* **Vojaška odlikovanja.** Z redom sv. Save prvega razreda so glasom objave v službenem listu odlikovani generali Krsta Smiljanić, Stevan Hadžić, Gjuro Dokić, Ljubomir Mijlijić, Miloslav Milosavljević, Dragotin Milutinović, Stojmir Matić, Peter Pešić, Božidar Srečković, Panta Grujić in Milan Uželac ter admirali Dragotin Prica, Metod Koch in Viktor Wickerhauser.

* **Odlikovanja naših častnikov.** S kraljevskim ukazom so bili odlikovani za svoje vestno službovanje sledeči oficirji Dravske divizijske oblasti: s Karadjordjevo zvezdo IV. vrste: Djura Daskalović, polkovnik; Milan Radosavljević, polkovnik; Mladen Bogičević, polkovnik; Vladislav Krupežević, polkovnik; Lazar Milovanović, polkovnik. — Z redom belega orla IV. vrste: Aleksander Stojanović, generalštabni podpolkovnik. — Z redom belega orla V. vrste: Metod Rakuša, major; Despota Damjanović, major; Franc Dolinšek, major; Matija Štefin, major; Dušan Božič, inž. major. — Z redom sv. Save III. vrste: Mihajlo Kovačević, polkovnik; Jovan Naumović, polkovnik; IV. vrste: Borivoje Tošić, polkovnik; dr. Jovan Milosavljević, polkovnik; Spasoje Spasojević, major; V. vrste: Vojislav Kostić, polkovnik; dr. Rihard Jug, podpolkovnik; dr. Rudolf Kobal, major; Franjo Bevk, inten. major; Dimitrije Janković, vojni duhovnik; Janes Klobavs, vojni duhovnik. — Z medaljo za vojaške vrline: Karol Rebek, major; Julij Lampič, major; Jakob Hočevar, kapetan 1. kl.; Aleksander Stikić, poručnik; Konštantin Milutinović, podporučnik. — Z zlato medaljo za izvrstno službovanje: Mijlivoj Stojanović, art. kapetan; Sava Marković, sudski kapetan; Franc Horvat, int. kapetan; Josip Čerin, kapelnik; Anta Abramović, apotekarski kapetan.

* **Izpremembe v državni službi.** Maks Bradaška, inspektor generalne direkcije neposrednih davkov je imenovan za inspektorja generalne direkcije posrednih davkov. — Pri ministrstvu za pošto in brzojav je imenovan za kontrolorja prvega razreda Mjloš Katić, kontrolor tretjega razreda pri poštni direkciji v Ljubljani; pri poštni direkciji v Ljubljani pa Adolf Kaffou za kontrolorja tretjega razreda. — Milan Cingerle, revizor I. razreda mariborske carjarnice, je na lastno prošnjo trajno upokojen.

* **Rapalska obletnica na Jesenicah.** Iz Jesenic nam poročajo: V nedeljo dne 12. novembra zvečer se je zbralo mnogo zavednega občinstva v risalnici osnovne šole, da obhaja žalostno obletnico rapalske pogodbe. Uvodno besedo in zaključni govor je imel predsednik podružnice Jugoslovanske Matice na Jesenicah g. dr. Kogoj, glavni govornik pa je bil g. Fedor Gradišnik, ki je v vznešenih besedah slikal turobni položaj naših neodrešencev. Pri manifestaciji smo pogrešali mnoge, ki imajo sicer polno narodnosti na jeziku, v resnici pa jim je zabava, ljubezen, pijača itd več kot pa kaka vzvišena narodna prireditev. Treba bo, da pričnemo take indolentne mlačneže imenoma objavljati. V našem obmejnem kraju je treba inteligentu delati med ljudstvom, da mu utrjujemo narodno zavest in dvigamo splošno izobrazbo. — L. P.

* **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** Glasom uradnega izkaza se je v mestni občini ljubljanski v dobi od 5. do 11. novembra narodilo 21 otrok, umrlo pa je 6 moških in 11 žensk, torej 17 oseb in sicer: 3 za jetiko, 3 za zastrupljenjem rane, 4 za rakom, 1 za otročiško vročico, 1 za srčno hibo, 10 oseb pa vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov. Na nalezljivih boleznih so obolele 4 osebe: 2 na davici 1 na škrlatici, 1 pa na otročiški vročnici. Od obolelih sta bili dve osebi oddani v bolnico.

* **Henrik Debevc †.** V pondeljek ponoči je umrl g. Henrik Debevc, ravnatelj podružnice Prve hrvat. štedionice v Ljubljani: Rojen 29. maja 1864, je vstopil dne 1. septembra 1881 v prakso prinekdanji Kranjski eskomptni družbi, nato v menjalnico I. C. Mayerja, potem k Sploš. prometni banki in končno k Prvi hrvat. štedionici. Celih 58 let je deloval v bančnih poslih, vedno vljuden, točen in vzorno vesten. Sovražnik vsake nerednosti in laži, je užival ugled najbolj marljivega in solidnega bančnika. Vse življenje je bil kremenit rodoljub in v družbi izredno simpatičen mož. Občespoštovani obiteelji naše globoko sožalje!

* **Smrtna kosa.** V Podgabru pri Grosupljem je nenadne smrti umrl g. Josip Košak, veleposestnik in gostilničar, v Skopem pri Gorici pa g. Josip Gulič. — Po dolgi bolezni je izdihnil v Ljubljani g. Florijan Sluga, vpokojenec juž. žel., star 74 let. N. v m. p.!

* **Poslovalnica trgovskega bolniškega in podpornega društva v Celju.** Ljubljansko trgovsko bolniško in podporno društvo otvori z novim letom v Celju svojo poslovalnico, ki bo izdajala obolelim članom izkaznice za zdravnika, lekarno in na podlagi zdravniške odredbe tudi izkaznico za bolnico. V plačilo zapadle pristojbine pa se bodo predpisovale tudi v bodoče naravnost iz Ljubljane.

* **Vozna dopustila.** Policijska direkcija bo v zmislu naredbe ministrstva za notranje zadeve pričela izstavljati v njenem področju stanujočim samostojnim voznikom vozil z eksplozijskim motorjem (avtomobilov, motornih koles, koles z motorjem tkzv. «Morette», motornih vlakov), «Vozna dopustila». V to svrho se jim je zglasiti s fotografijo v formatu 4 in pol × 6 cm in izkaznico o položenem šoferskem izpitu v sobi št. 13 policijske direkcije (II. nadstr., desno). «Vozno dopustilo» je podvrženo kolkovini 3 Din, tiskovina pa stane 1 Din.

* **Klerikalna mržna do Srbov** odseva iz vsega klerikalnega tiska. Niti v mladinskem listu «Vrtcu» ne morejo pisati resnice. V zadnji številki piše neki I. E. Bogomil o hrvatskem prazniku Sv. Stefana. To ni bil nikdar hrvatski praznik, ampak madžarski narodni, ker častijo sv. Stefana kralja ogrskega. Črtici je pridejana tudi slika. Čudno na njej je to, da vidimo mesto zagrebških okoličanskih kmetov — same pristne Srbe v tipičnih šubarah in v vermenih. Kdor se hoče prepričati o tem, naj le gre za kraljevo (23. avgusta) v Zagreb, pa bo videl vse druge prizore kakor pa na sliki.

* **Pozor gospodinje!** Znano je, da izgubi čaj, če se ga drži odprtega, svoj aroma in se navzame kaj rad tujega duha, zlasti pa vlage. Vse to vpliva na njegovo kvaliteto in izdatnost. Nič neprijetnejšega ni za gospodinjo, kakor če ima čaj, ki ga prinese na mizo, ves drug duh, samo čajevega ne. Vseh teh neprijetnosti in zadreg se obvarjete, če kupujete samo paketiran čaj. Poleg tega nimajo enovrstni, odprti čaji nikdar poleg največje izdatnosti tudi najboljšega aroma. To prednost imajo samo čajne mešanice, ki pa morajo biti tako dobro zavite, da ne more čajevi aroma niti izpuhteti, niti se navzeti tujega duha in vlage. Vse te prednosti imajo edino le čajne mešanice znamke «Buddha». Za sestavo teh mešanic, upotrebljava se edinole prvovrsten čaj nove trgatve tako, da je kvaliteta teh mešanic, ki se sestavljajo na podlagi dolgoletnih izkušenj, zajamčeno najboljša. Kupujte in zahtevajte vsled tega povsod in vedno le paketiran čaj v srebrnih zavitkih znamke «Buddha». Pri nakupu zahtevaj te navodila za pravilno hranitev in kuhanje čaja! Dobite ga pri vseh trgovcih!

* **Objava preselitve.** Naše cenjene odjemalce opozarjamo s tem najuljudneje, da smo našo trgovino Julio Meinl d. d. uvoz kave in čaja, preselili iz Aleksandrove ceste št. 1 v Selenburgovo ulico št. 3.

* **Celjski podružnici C. M. družbe.** Ženska podružnica je priredila v soboto, dne 11. novembra v veliki dvorani Narodnega doma v korist družbe Martinov večer, ki je z ozirom na obisk zelo klaverno potekel. Splošno se opaža, da birajo vse slične prireditve, ker ravno uradniški sloji, ki so od nekdaj pokazali največ zmisla za obrambna društva, danes živijo v največji revščini. Ker je pa treba za našo šolsko družbo vseeno nekaj storiti, bo pobirala moška podružnica od 13. do 19. novembra med celjskim občinstvom prostovoljne darove kot odkupnino za kako event. prireditev. Pobiranje je prevzel društveni blagajnik. Javnost se opozarja, da je vsak najmanjši prispevek dobrodošel.

* **«Pošta».** Prejeli smo: To je kratek naslov poštnega urada v Pristavi pri Mestinjah. Stvar sama na sebi ni nič čudna, vse drugače pa izgleda, ako pomislimo, da se nahaja pošta v poslopju znanega nemškega renegata Supanza. Poštni uradi imajo povsod naslov «Kr. pošta» in po tem naj se ravna tudi pošta v Pristavi. Priporočati bi bilo dalje hitrejše prevzemanje vozne pošte, ki vozi med Podčetrtkom in Podplatom.

* **Volkovi v ogulinskem okraju.** V takozvanem Gorskem okraju, zlasti med Delnicami in Ogulinom, so volkovi postali prava nadloga. Volkovi prihajajo celo v Ravno goro ter napadajo hleve in domače pse. Takega volčjega pritepenca je 12letni Ivo Svetličić udaril s težko palico, misleč, da je pes. Volk se je spustil v beg, pri nekem plotu pa se je ustavil. Neki kmet ga je pobil s sekiro. V Gorskem kotaru so volkovi napadli seljaka Krivca, ko je vozil z voli drva na dom. Delavci so s sekirami razpodili volkove.

* **Štirje milijoni v kotlu.** V Zagrebu so prošli petek opazili, da je v prometu — zlasti na trgu za življenske potrebščine — izredno veliko število bankovcev po 50 par. Policijska poizvedovanja so dognala, da so sumljive bankovce izdavali večinoma delavci iz zagrebške tovarne papirja. Policija je dognala sledeče: Vsled odredbe poverjeništva za izdelavo novčanic je bilo iz zagrebške litografije na Savski cesti prenešenih 4 milijone novčanic po 50 par v tovarno za papir z naročilom, da se te zaradi neke tiskovne napake škartirane novčanice uničijo in se masa porabi za izdelovanje papirja. Komisija je novčanice izročila tovarni in so se novčanice v prisotnosti komisije spravile v veliki kotel v katerem naj bi se novčanice zmlele. Nato je komisija odšla. Delavci, ki so bili tamkaj zaposleni, pa so porabili priliko in si naložili polne žepe in celo košare teh škartiranih novčanic in jih odnesli domov. Skušali so novčanice spraviti takoj v promet, deloma pa so jih zažgali, ko so slišali, da je v zadevi že uvedena preiskava. Policija je dobila v roke le še nekoliko tisočev škartiranih novčanic. Uvedena je stroga preiskava.

* **Železniška nezgoda.** V soboto je na progi Sombor-Apatin skočil iz tira osebni vlak. Neki železničar je bil pri tem težko ranjen. Materialna škoda je velika. Promet na progi je bil začasno ustavljen.

* **Rodbinska tragedija v Dalmaciji.** Te dni se je javil pri poveljniku orožniške postaje v Žrnovici v Dalmaciji kmet Ivan Jerković in izpovedal, da je na svoji livadi ustrelil svojega strica, ki mu je s svojima dvema sinovoma obiral oljke. Ivan Jerković jih je opozoril, naj puste njegove oljke pri miru, toda ti se za njegov opomin niso zmenili, ampak ga celo vsled tega napadli. Jerković se je hotel braniti, puška se je sprožila in zadela njegovega strica, ki se je takoj zgrudil mrtev na tla. Sinova sta ga nato napadla, a on jima je ubežal in se sam prijavil orožništvu.

* **Razne nezgode v Ljubljani in okolici.** Pičulin Ivan, mizar na drž. železnici je padel raz strehe železniškega voza ter se poškodoval po glavi. — Hrjbar Ladko, dijak drž. gimnazije, si je pri telovadbi v šoli zlomil levo roko. — Kozlevčar Alojz, rudar v Trbovljah si je pri delu zlomil desno roko. — Malavašiča Ivana, vajenca pri tvrdki Vojnoviču & Co. je pub kjsikovega stroja, ki je eksplodiral, vrgel tako močno ob tla, da je dobil težke poškodbe. — Nečimer Franca, strežnika v bolnici za umobolne v Ljubljani, so na Resljevi cesti napadli neznanci in mu je eden zasadil nož v hrbet. — Železnik Franca, delavca pri Scagnettiju je mizarski stroj zgrabil za prst desne roke in ga mu odtrgal. — Ključavničar Južne železnice Avgust Magušar je hotel prekoračiti železniški tir. Zašel je med premikajoče vozove, pri čemer ga je eden pritisnil čez život in težko poškodoval. Pripeljali so ga v bolnico; njegovo stanje je opasno.

* **V znamenju alkohola.** V Bodlajevi gostilni na Kregarjevem pri Kamniku so prošli teden popivali fantje iz Županje njive in Bisterčice. Ko jim je alkohol razgrel glave, je prišlo med Erjavškom in Potočnikom do prepira, ki se je nadaljeval še na potu proti domu. Pri tem je Erjavšek udaril Potočnika z motiko s tako silo po glavi, da je ta vsled težke poškodbe dne 8. novembra na svojem domu umrl. Ubijalec je že pod ključem.

* **Drzen vlom v Mariboru.** V noči od nedelje na pondeljek so doslej neznani zločinci vlomili v delavnico krojaškega mojstra Kokalja v Gosposki ulici in jo popolnoma izpraznili. Odnesli so blaga v vrednosti nad 100.000 kron. Enaka usoda je zadela v isti hiši nastanjenega trgovca Zentnerja. Vlomilci so mu odnesli vso gotovino ter veliko množino blaga: klobas, čokolade, konjaka, moke itd. Policija je vlomilcem baje že na sledu.

* **Aretiran madžarski agent.** V Subotici je bil pri prihodu iz Madžarske na naše ozemlje aretiran te dni bogoslovec Jurij Geiser iz Kaljoče. Pri preiskavi so našli v njegovi svečeniški obleki všitih več legitimacij Zveze probujenih Madžarov in mnogo razglednic s slikami Karla, Zite in njihovega sina Otona. Geiser je bil izročen sodišču, ker se domneva, da je prišel v našo državo samo zato, da bi zbiral člane za Zvezo probujenih Madžarov.

Objave

* *Kolo jugoslovanskih sester v Ljubljani.* Vse odbornice Kola jugoslovanskih sester poziviljam, da se seje v četrtek, 16. novembra, ob štirih gotovo udeleže. Predsednica.

* *Jug. napr. akad. dr. Jadran v Ljubljani* priredi svoje plesne vaje v dvorani naprednega dijaškega doma (Tomanova ulica, bivša arena Narodnega doma). Otvoritvena plesna vaja se vrši v petek, dne 17. novembra točno ob 20. uri. Odbor.

* *J. n. a. d. «Jadran»* zaključuje revizijo članstva. Vsak redni član, ne glede na to, od kdaj je že v društvu, mora obnoviti do 20. novembra svoj vpis. Vsi, ki se do tega dne ne prijavijo, se črtajo iz «Jadrana». Tajnik

* *Jugoslovansko napredno akad. društvo «Jadran» v Ljubljani* vabi na izredni občni zbor dne 16. novembra (četrtek) ob pol osmih zvečer. Dnevni red: 1.) Naknadno poročilo revizorjev, 2.) Pakt z «Janušičem», 3.) Volitve načelnikov za sekcije, 4.) redakcija poslovnika, 5.) slučajnosti. — Odbor.

* *Komercijalni tečaji na trgovski akademiji v Ljubljani* se otvorijo dne 15. t. m. Vpisovanje se vrši v ponedeljek in torek 13. in 14. t. m. od 18. — 19. ure v učilnici št. Ia v I. nadstropju dvorazredne trgovske šole na Kongresnem trgu št. 2. Predavali se bodo sledeči predmeti: Knjigovodstvo, korespondenca, carinski predpisi, davčni predpisi, trgovinstvo, trg. obrtno in menično pravo, narodna ekonomija, stenografija in srbohrvatski jezik. Vsak se lahko vpiše za vse predmete skupaj ali pa za posamezne predmete. Urnik (vsak dan 17. do 20. ure) se lahko vpogleda na tabli na trgovski akademiji in na dvorazredni trgovski šoli. Vsak priglašenec plača enkratno vpisnino 20 Din, ukovine na mesec 50 Din in za režijo na mesec 10 Din. Pri vpisovanju se mora plačati ukovina in režija za 3 mesece skupaj. Drugi trimesečni obrok se plača 15. februarja 1923. Tečaji trajajo do 15. maja 1923.

* *Narodna Čitalnica v Školji Loki* slavi letos 60 letnico svojega obstoja. V proslavo tega pomembnega dogodka se vrši v nedeljo, 19. novembra ob pol 11. slavnosten občni zbor «Čitalnice» v Sokolskem domu, zvečer pa istotam predstava stare čitalniške veseloigre: «Županova Micka». Po igri prosta zabava. K slavlju se vabijo vsa narodna društva, posebno «Čitalnice» in bivše društvenike škofjeloške «Čitalnice». — Eventuelna priglasila za obed in prenočišče naj se pošljejo na odbor «Narodne Čitalnice».

* *Razpisane ustanove.* Kranjska hranilnica v Ljubljani razpisuje 14 ustanovnih mest po 200 K na leto iz doneskov «Matevž Supanove ustanove za hiralce». Po ustanovnem pismu z dne 23. junija 1922 in po sklepu ravnateljstva Kranjske hranilnice od 10. novembra 1922 so poklicani do uživanja teh ustanovnih mest pred vsemi drugimi, ubogi in obubožani hiralci iz ustanoviteljevega sorodstva brez razlike stopinje, potem ubožci, zlasti vojni invalidi, pristojni v občino Begunje na Gorenjskem v dosedanjem obsegu okoliša. Uživanje ustanovnih mest se podeljuje za celo življenje pod pogojem nezmanjšane potrebnosti, vrednosti in brezhibnega življenja, kar imata potrditi župnik in občinski predstojnik v Begunjah. Ustanove se izplačajo v dveh letnih obrokih dne 2. januarja in 1. julija po 100 K. Prošnje je vložiti do 5. decembra t. l. pri Kranjski hranilnici.

* *V kino «Ideal»* se predvaja od četrtka t. j. 16. t. m. naprej velik misterijozen kino roman od Guy de Teramona v treh delih z najboljšo amerikansko igralko Mollie King. Roman se prične na atlantskem parniku «Huron» na potu v Newyork in se nadaljuje v Newyorku in njega okolici. Zanimivi naravni posnetki in vseskozi docenten program. Radi boljšega umevanja in zasledovanja posameznih delov se dobi kratek popis tega sporeda pri blagajni.

* *Izgubil se je v Ljubljani* lep mlad pes volčje pasme, brez usnjenega ovratnika. Pošten najditelj naj ga odda proti dobri nagradi na naslov Rakovec, Cesta na Gorenjsko železnico 20.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra».
Tisk Delničke tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 14 novembra 1922 — Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	775·8	0·0	sever	jasno	—
Ljubljana	14.	773·2	6·8	jug. vzh.	„	—
Ljubljana	21.	772·8	2·7	jug. zap.	„	—
Zagreb	7.	775·3	2·0	brezvetra	več jasno	—
Beograd	7.	775·1	2·0	sev. zap.	jasno	—
Sunaj	7.	774·9	3·0	brezvetra	več jasno	—
Praga	7.	776·6	1·0	jug. zap.	oblačno	—
Inomost	7.	775·0	1·0	zapad	„	—

V Ljubljani barometer nižji, temper. nižja. Solnce vzhaja ob 7·00, zahaja ob 16·28

Slavensko-Amerikansko trgovačko dioničko društvo u Zagrebu.

Poziv na subskripcijo!

Z svobojenjem in ujedinjenjem našega troimenega naroda zavzeli smo tudi v svetovnem trgovskem prometu važno mesto, in je edino do naših sposobnosti, da to mesto dostojno izpolnimo.

Kakor pa vzlic nesrečno za nas rešenega jadranskega vprašanja zavzemamo velik del vzhodne obale Jadrana, napotuje nas že zemljepisna karta, kje moramo v naši državi stvoriti emporije našega bodočega trgovskega razvoja, da zaigramo primerno vlogo tudi v svetovnem prometu izmene dobrin.

Pred veliko svetovno vojno bila sta na Jadranu zlasti 2 (dva) velika pristanišča Trst in Reka, ki sta koncentrirala v sebi vso pomorsko trgovino našega slovenskega juga, ter so ugledne naše domače tvrdke na teh tržiščih stekle sebi s svojim čestitim in marljivim delom svetoven glas. Vemo, da je vsa kolonialna trgovina šla preko teh pristanišč, ter oživljavala i trgovski promet ostalih hrvatskih in dalmatinskih manjših luk. Na ta način zadobili sta ti dve veliki pristaniški mesti važno vlogo tudi na vso kontinentalno trgovino našega slovenskega juga, pa je naš protivnik dobro vedel, da z odcepljenjem onih luk od našega živega telesa, a v pomanjkanju novih prikladnih središč na Jadranu, osigura sebi velik vpliv na odvodnico vsakega pomorskega naroda, na njegovo pomorsko trgovino in tako sebi ekonomski podjarmi mlado demokratsko državo, ki se dviga na nasprotni strani ponosnega Jadrana.

Sigurno je, da bi ta namera uspevala, da ni vsled probude nekoliko vdanih in za narodno stvar zaslužnih sinov našega naroda iz Južne Amerike in ponosnega branitelja slovenskega Jadrana Dubrovnika, ter Splita i ostale Dalmacije došlo do projekta, da se osnuje veliko trgovsko delniško društvo, ki bo pod vidikom gori omenjenih načel stvorilo protiutež ambicijam naših protivnikov, ter paraliziralo vpliv pod tujim jarmom stoječih mest na Jadranu.

Ne bi bili vredni naše narodne svobode in ekonomske samostalnosti, ko bi ta ideja začetnikov ne našla razumevanja in moralne in materialne podpore vseh narodnih ljudi.

Proizvodi naše domovine, s kojimi nas je božja previdnost obilno obdarila, in ki iščejo pota na svetovno tržišče, morajo prihajati na jim določeni kraj pod pristno jugoslovensko etiketo, ter vsemu kulturnemu inozemstvu dati dokaze naše trgovske zmožnosti in izvežbanosti kakor tudi izvrstnosti domačih proizvodov.

Ne sme se več zgoditi, da proizvodi naše bogate Jugoslavije, kakor les, cement, duhan, slive itd. prihajajo na svetovna tržišča s posredovanjem tujih prekupcev, ki bogate na račun naše neorientiranosti, da nam se potem še smejejo in z žulji našega naroda pridobljeno bogatstvo upotrebijo za podpiranje političnih aspiracij, ki gredo za našim popolnim podjarmljenjem.

Podpisani osnujejo v to svrho trgovsko društvo pod tvrdko:

SLAVENSKO-AMERIKANSKO TRGOVAČKO DIONIČKO DRUŠTVO

z osnovno glavnico K 50,000.000·— (Din 12,500.000·—) razdeljeno v 125.000 komadov delnic po K 400·— (Din 100·—) nominalne vrednosti, od katerih izdajajo za sedaj javni subskripciji K 20,000.000·— (Din 5,000.000·—) t. j. 50.000 komadov delnic, dočim se rok, tečaj in način emisije ostanka 75.000 komadov delnic s K 30,000.000·— (Din 7,500.000·—) prepušča ravnateljstvu.

Novo osnovano trgovsko društvo pečalo se bo v zmislu nastopno razloženega:

1.) S kupovanjem in prodajo ter uvozom in izvozom deželnih proizvodov, kolonialne robe in druge robe iz Jugoslavije v inozemstvo, zlasti na prekomorska tržišča in obratno.

2.) S podelovanjem in predelavanjem teh proizvodov po potrebi in industrijskim potom.

3.) S podpiranjem ustvarjanja pogojev za kar najizdatnejši razvoj naše prekomorske trgovine, z otvoritvijo podružnic, agencij in zastopništev, dajanjem pojasnil o cenah, transportnih in carinskih vprašanjih.

4.) Z osnovanjem parobrodarskih zvez z vsemi važnejšimi prekomorskimi tržišči.

5.) Z vsemi strokami, ki so v zvezi s posli pod 1–4.

Za izvršitev ogromne te naloge organiziralo bo SLAVENSKO-AMERIKANSKO TRGOVAČKO DIONIČKO DRUŠTVO takoj po svojem osnutku podružnice v vseh važnejših trgovskih središčih naše države kakor v Beogradu, Ljubljani, Dubrovniku, Splitu, Sušaku, Bakru, Sarajevu in kjerkoli se za to pokaže potreba ter takoj prešlo na dejansko delo.

Pogoji subskripcije so sledeči:

1.) Javni subskripciji prepuščenih K 20,000.000·— (Din 5,000.000·—) delniške glavnice, odnosno 50.000 komadov delnic po K 400·— (Din 100·—) se morejo vpisati in vplačati:

V JUGOSLAVIJI:

pri **«SLAVENSKI BANKI D. D.»** v Zagrebu, Ljubljani, Beogradu, Bjelovaru, Brodu ob S., Celju, Dubrovniku, Gornji Radgoni, Kranju, Mariboru, Murski Suboti, Osijeku, Somboru, Sušaku, Šabcu, Šibeniku, Velikovcu, Vršču, ter njenih ekspozitur v Monoštoru, Škofji Loki,
pri **«JUGOSLAVENSKI INDUSTRIJSKI BANKI» v Splitu,**
pri **«ZADRUŽNI BANKI» v Splitu,**
pri **«HRVATSKI ŠTEDIONICI» v Kotoru.**

V JUŽNI AMERIKI:

pri **Agenciji SLAVENSKE BANKE za Argentinijo v Buenos Airesu,**
pri **Podagenciji SLAVENSKE BANKE za Argentinijo, Rosario de Sta Fe** (Kuća Jakas, Kokić i Ivančić)
pri **JUGOSLAVENSKI BANKI za Chile** v Valparaisu, Antofagasti, Punta Arenasu, Porveniru i Natalesu, (Chile) ter
pri **Poverjeništvu SLAVENSKE BANKE v Limi** za Republiko Peru (gosp. Anton Ciurlizza),
v Oruru za Republiko Bolivijo (gosp. Ivan Dubravčić),
v Antofagasti za Republiko Chile (gosp. Ivan Soljančić),
v Valparaisu „ „ „ (gosp. Nikola Vodnizza),
v Punta Arenasu za Republiko Chile (gosp. Miroslav Scholz),
v Santiagu „ „ „ (gosp. Radovan Ježić).

V SEVERNI AMERIKI:

pri **GUARANTY TRUST COMPANY,** New-York,
pri **EMIL KISS,** Banker New-York,
pri **DEPOSITORS SAVINGS & TRUST COMPANY,** Akron, O.,
pri **FARMERS TRUST & MORTGAGE COMPANY,** Johnstown, Pa.,
pri **UNION TRUST COMPANY,** Cleveland, O.
pri **FARMERS & MERCHANTS NATIONAL BANK,** Los Angelos, Cal.

2.) Rok subskripcije traja od dne **10. novembra** do dne **15. decembra 1922.,** za Južno in Severno Ameriko od dne **10. novembra 1922.** do dne **15. februarja 1923.**

3.) O priliki vpisa delnic mora vsak podpisnik vplačati **K 450·— (Din 112·50)** po delnici (K 50·— [Din 12·50] za državne pristojbine in stroške utemeljenja).

4.) O učinjenih vplačilih izdajajo podpisna mesta blagajniška potrdila, ki se bodo naknadno izmenjala z izvirnimi delnicami društva.

5.) Pravo reparticije podpisanih in vplačanih delnic, kakor tudi sklic konstituirajoče glavne skupščine z dnevnim redom v zmislu predpisa trgovskega zakona pridržujejo si podpisani utemeljitelji.

Podpisniki iz obeh delov Amerike morejo protivrednost podpisanih delnic nakazati tudi v tujih plačilnih sredstvih (čekih na London, Pariz, New-York) v katerem primeru bo SLAVENSKA BANKA D. D. v Zagrebu vršila razmeno ter prebitek odobrila podpisnikom na posebnem bankovnem tekočem računu, a na njihovo svobodno razpolago.

V Zagrebu, dne 10. novembra 1922.

Utemeljitelji

„Slavensko-amerikanskog trgovačkog dioničkog društva“:

Slavenska banka d. d. Zagreb.
Miguel Mihanovich brodnik Buenos Aires (Argentinija).
Jugoslavenska šumska industrija d. d. Zagreb.
Jugoslavenska industrijska banka d. d. Split.
I. Miculicich i drugovi Lima (Perú).
Zagrebačka tvornica bačava d. d. Zagreb.
Vladimir Arko tvornica in rafinerija špirita likera in konjaka Zagreb.
Dr. Andro Svilokos konsul Jugoslavije Valparaiso (Chile).
Sardina d. d. Split.
Banaz i Rusko Dubrovnik.
Jakas, Kokić i Ivančić Rosario de Sta Fe (Argentinija).

3878